„Un frâu în gură e mai sigur decât lanțuri la picioare." (N. Iorga)

Restituiri

Pitești

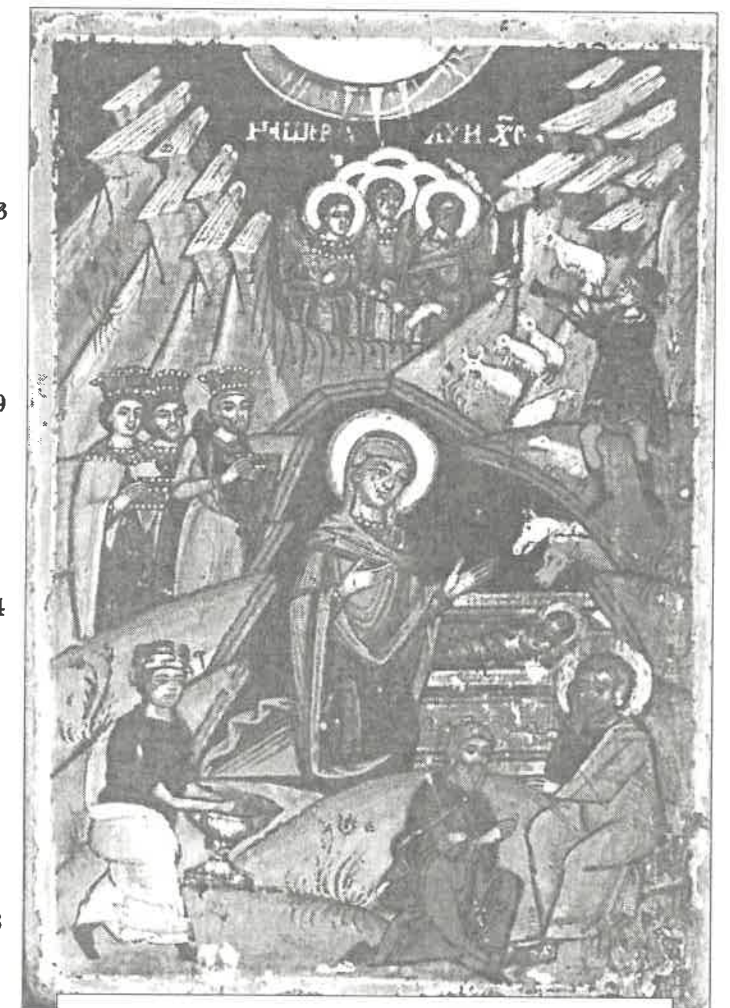


Revistă trimestrială a Centrului Cultural Pitești

■ Anul 4 ■ Nr. 13 ■ Decembrie 2006 ■ 1,50 lei

Crăciunul

sărbătoare multimilenară suprapusă de Nașterea Domnului



Nașterea Domnului. Icoană din biserica Stavropoleus

Din sumar

■ Academician CONSTANTIN BĂLĂCEANU-STOLNICI
Considerații asupra unei legende eraldice privitoare la stema Bălăcenilor pp. 10-13

■ ION NANIA
Un document „mai valoros decât Columna lui Traian" - Certificatul de naștere al popoarelor latine pp. 14-19

■ STAN I. FLOREA
De la organicismul evoluționist spenglerean la conservatorismul extremei drepte pp. 20-24

■ IONICĂ ALCONSTANT-BUICĂ
Să restituim opera lui VASILE MILITARU p. 25

■ DAN OVIDIU PINTILIE
Situația sanitară a orașului Pitești la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea pp. 26-28

■ NIC PETRESCU
Blasfemie și tupeu p. 29

■ GEORGE ZARAFU
Epigrame p. 30

■ NIC PETRESCU
În patru rânduri p. 30

■ PĂSTOREL TEODOREANU
Din epigramele politice p. 31

■ *Colinde* p. 32

Numai prin (re)învățarea adevărului istoric, poporul român își va (re)căpăta demnitatea

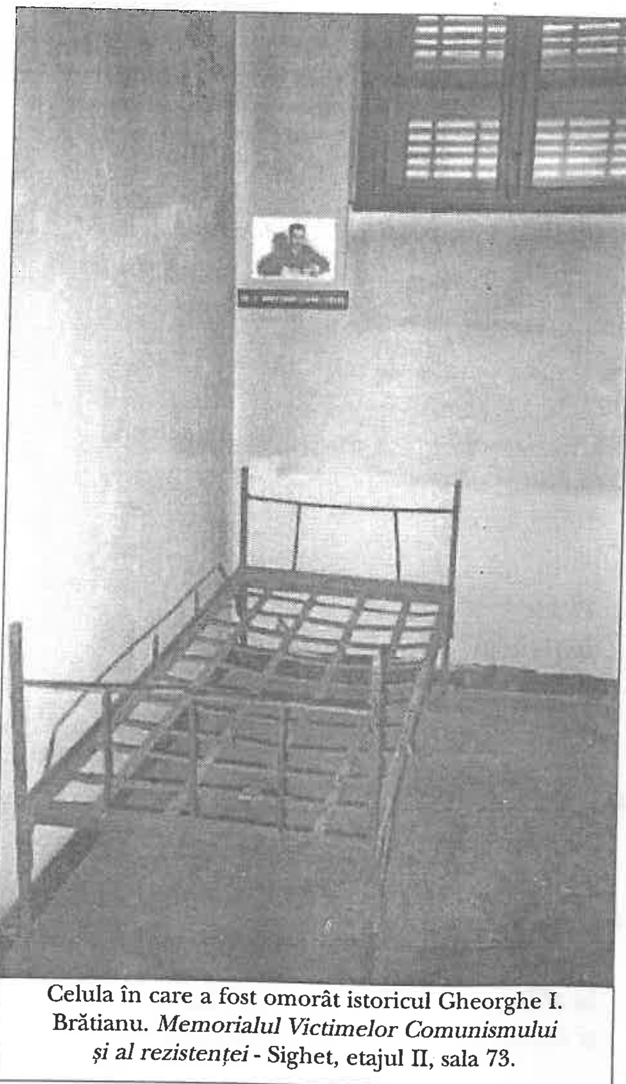
ION NANIA

Un popor care nu-și cunoaște adevărata istorie este asemenea unui stejar căruia încep să i se usuce rădăcinile; piere lent, dar sigur; atâta timp cât rădăcinile sunt viguroase, stejarul nu poate pieri decât de trăsnet. Cucerirea bolșevică, bazată pe doctrina atee și violența cea mai brutală, a aplicat atât puterea falsului distrugător al rădăcinilor noastre istorice, cât și forța distructivă a trăsnetului care transformă totul în scrum și țăndări. Pentru aplicarea primei metode, la 21 martie 1945 a înființat „Universitatea muncitorească a Partidului Comunist", devenită ulterior „Academia social-politică «Ștefan Gheorghiu»" și a fost desăvârșită la 3 august 1948 prin „Legea pentru reforma învățământului"; uscarea rădăcinilor neamului românesc era asigurată prin mistificarea totală a istoriei.

A doua lovitură a trăsnetului a început la 10 iunie 1947 prin „Legea pentru reorganizarea Ministerului Apărării Naționale". La 1 martie 1948 a intrat în vigoare noua „Lege de organizare judecătorească" prin care se înființează instituția asesorilor populari, legea fiind de fapt proiectul pentru organizare judecătorească din 28 noiembrie 1947, iar între proiect și lege, la 24 februarie 1948, a fost destituit ministrul Justiției Lucrețiu Pătrășcanu, care avea să fie condamnat la moarte, tocmai în baza legii pe care o crease; bolșevicii, după ce s-au folosit de el, l-au ucis pentru că mai avea sentimente românești care îi deranjau; au fost fabricați judecători și procurori cu 4-7 clase primare și șase luni de „pregătire".

Au urmat întemnițarea și lichidarea celor mai mari patrioți, generali și toată floarea armatei române, buni cunoscători ai adevărului istoric, gata oricând să se sacrifice pentru neam și pentru țară, așa cum o dovediseră atât în est, cât și în vest. Au devenit ofițeri oameni cu câteva clase primare; câte un țăran cânta cătrănit în șoaptă: *„Doamne, Sfinte Niculae,/Avem ofițeri de paie..."*. [1] Am cunoscut dintre vechii ofițeri piteșteni pe colonelul Victor Enescu; locuia pe str. Rahovei la nr. 5; a fost printre puținii fericiți care nu a fost condamnat. Poseda o bibliotecă de peste 50.000 de volume și cunoștea perfect franceza și germana; traducea fără dicționar din elină și latină. La începutul anilor '60 ai secolului trecut a murit căpitanul de cavalerie I. Vasilescu, cunoscător al limbilor franceză, italiană și germană. Poseda o bibliotecă de peste 6.000 de volume, printre care 300 de broșuri și volume de pe tot globul despre creșterea, îngrijirea și dresarea cailor. Muzeul din Pitești a cumpărat întreaga colecție a revistei „Natura"; personal am cumpărat multe cărți valoroase; colecția despre cai, unică în țara noastră, nu a cumpărat-o nimeni. Oare cine poate să-mi arate azi un căpitan cu o astfel de bibliotecă, sau un colonel ori general comunist care posedă 50.000 de cărți?

Au fost întemnițați pentru lichidare istorici, scriitori, savanți din toate domeniile, toată floarea intelectualității românești. Marele istoric Gheorghe Brătianu a fost omorât bestial în noaptea Sfântului Gheorghe din 1953.



Celula în care a fost omorât istoricul Gheorghe I. Brătianu. *Memorialul Victimelor Comunismului și al rezistenței* - Sighet, etajul II, sala 73.

La 23 ianuarie 1949 s-a desființat prin decret Poliția și Jandarmeria și s-a creat miliția populară. Țăranul tot prin cântec își ostoria oful:

Uite maică, un țigan
N-avea casă, n-avea ban,
S-a făcut milițian,
Are pușcă și cascheta
Și umblă pe bicicletă;
Din cotețe nu mai fură
Noaptea pe fulgerătură;
Intră ziua-n bătătură
Și ne bate și ne-njură,
Ne ia porci și ne ia oi
Pentru cote și nevoi
De-am ajuns ca vai de noi! [2]

La 10 aprilie 1949 sunt instalate în funcție comitetele provizorii ale sfaturilor populare, iar după ce, la 3 decembrie 1950, au loc primele alegeri de deputați în sfaturile populare, imediat, la 28 ale lunii, a fost emis „Decretul pentru organizarea și funcționarea sfaturilor populare". Țăranul doinea încet la coarnele plugului, cu fața inundată de sudoare și de lacrimi:

Doamne, Te rugăm frumos,
Mai coboară și Tu jos
Că s-a-ntors lumea pe dos:
Leneșii și bețivanii
Fac acum pe bogătanii;
Cei cinstiți și muncitori
Zac cu toții la-nchisori.
Țiganii și derbedeii
Sunt mai dihai decât smeii,
Intră în securitate
Ne-aresteazå și ne bate
Și ne bate fără milă,
Fără să avem vreo vină.
Doamne, și să vezi toți proștii
Cu galoane-n fruntea oștii
Cum aleargă după noi
Și ne leagă ca pe boi
Și ne bagă-n pușcării
Să murim, Doamne, de vii.
Cobori, Doamne, pe pământ
Să vezi proștii ce mari sunt:
Procurori, notari, primari,
Ori sunt proști, ori sunt țigani,
Doamne-ntoarce-Ți la noi fața
Mai îndulcește-ne viața
Că-i amară ca pelinul
Și-otrăvită ca veninul. [3]

Cu toate bestialitățile lor, bolșevicii nu ar fi reușit să distrugă sufletul poporului român prin ateizare și proprietatea prin trecerea la colhoz dacă nu își asigurau prin amenințări cadrele didactice; marea majoritate au cedat; închisorile și îndepărtarea de la catedră, lipsa posibilităților de trai fără un salariu, chiar și de mizerie, au învins. Profesorii de istorie, socotiți cei mai periculoși, au fost „reciclați" prin toate metodele. Țăranul român nu a iertat nici cadrele didactice, mai ales că o mare parte au devenit extrem de zeloase; prin talentul său, tot prin cântec a înfierat trădarea lor:

Ăștia sunt învățători,
Educatori și profesori
Ca să iasă-n sărbători
Să-i oprească pe feciori
Să meargă la-mpărtășit,
Cum nu s-a mai pomenit?
Ăștia-s trădători vânduți;
Nu trebuie să-i ascultați;
Trădători vânduți, nebuni,
Și la școală spun minciuni,
Cum că rușii blestemați
Ar fi cu românii frați
Și-asuprirea ce-o impun
Ar fi traiul cel mai bun.
Astea-s cadre bolșevice,
Vor copiii să ni-i strice
Și s-ajungă România
Păgână cum e Rusia.
Astea-s cadre? Sunt mârlani,
Trădători vânduți pe bani,
Oameni vânduți dracului,
Arde-i-ar focul iadului!
Sunt oameni fără rușine,
Nu ne-nvață ce e bine,
Ne-nvață ce e mai rău,
Să fugim de Dumnezău,
Dar Dumnezău o să-i vadă
Și-n iad focul o să-i ardă. [4]

Amintim un singur învățător devenit „om nou", care ne-a făcut un „mare bine". La o așa-zisă serbare dată pe scena căminului cultural din Teiu Vale, dascălul Vasile Fălcescu, devenit mai târziu profesor la „f.f.", a pus în scenă o „brigadă artistică de agitație", pentru înfierarea dușmanilor poporului, în care soția sa, Elena Fălcescu, a apărut cu o lumânare aprinsă pe scenă. Întrebată ce caută cu lumânarea aprinsă în plină zi, a dat un răspuns „demn de «omul nou» creat de partid". Nu vă gândiți la filosoful grec Diogene (cca 413-327 î.Cr.) care umbla cu lumânarea aprinsă în plină zi pe stradă și răspundea: „Caut omul". Nu, nu vă gândiți acolo. Învățătoarea Elena Fălcescu a răspuns: „Caut pe profesorul Nania să-l invităm și pe el în echipele pentru colectivizarea agriculturii", după care au urmat jelete și cântece zise „satirice" la adresa profesorului Nania. Mă aflam în sala căminului și, sincer, mizeria bolșevică m-a întărit, bucurându-mi sufletul că nu accept trădarea țăranilor care urau de moarte colhozul și bolșevismul. Tragedia avea să urmeze. Am fost chemat „la partid" la Topoloveni, unde se afla sediul raionului. De acolo m-a luat o bestie care m-a dus în sediul Securității. Am fost întrebat dacă este adevărat că am vorbit elevilor despre banditul Vladimir Streinu. Nu am negat; mi-am justificat fapta „criminală": Nicolae Iordache a fost, este și va fi o mare personalitate care face cinste nu numai comunei Teiu, ci țării. Am fost legat deasupra gleznelor cu o frânghie dinainte pregătită cu ochiuri la ambele

capete şi invitat să iau loc pe scaun, după care m-a întrebat de ce nu particip la echipele pentru colectivizare. „Pentru că sunt bolnav", am răspuns. Mi-a pus cătuşe la mâini, după care au urmat cele mai spurcate înjurături şi pumni în cap. Bestia cu chip uman s-a aşezat în faţa mea de partea cealaltă a mesei, mi-a prins mâinile şi mi-a vârât câte un bold sub toate unghiile. Nu-mi dau seama după cât timp le-a smuls; pe vremea aceea încă nu aveam un ceas; şi apoi eram prea ameţit să evaluez timpul. După ce mi le-a tras pe toate, nu fără a le mai mişca de câteva ori, au urmat alte lovituri de pumni în cap, probabil să-mi revin din cumplita stare în care căzusem. Eram obişnuit; în august 1957 suportasem bestialităţi şi mai cumplite. Eliberat, am ieşit direct spre câmp, până la Argeş, unde mi-am spălat pantalonii, chiloţii, şosetele şi pantofii. Ulterior aveam să aflu de la Gheorghe Mihăilă că bestia securistă se numea Micutelu. Nu am aflat cine a reclamat fapta mea criminală, că am vorbit despre marele intelectual teian Vladimir Streinu. Întotdeauna m-am rugat lui Dumnezeu să-l ierte. Se prea poate ca turnătorul să fi fost tot Vasile Fălcescu care, fără ruşine, denigra pe marele om de cultură teian şi pe Şerban Iordache, tatăl său.

În ceea ce priveşte comuna Teiu, este regretabil că în 1998 profesorul V. Fălcescu a publicat o pretinsă monografie a comunei Teiu[5] din care apreciem capitolul *„Teianul Vladimir Streinu - un Orion al literaturii române"*. [6] Dacă s-ar fi limitat la cele 57 de pagini despre marele teian, ar fi rămas o broşură de referinţă. Din nefericire, celelalte 170 de pagini sunt pline de elucubraţii care degradează pe autor nu numai prin mocirla minciunii şi a datelor care nu au nici o legătură cu Teiu, ci, mai ales, prin cele două-trei greşeli grave de pe fiecare pagină. Pentru cunoaştere consemnăm doar trei falsuri grosolane: 1. Scribul bolşevic aşază comuna Teiu pe coordonate geografice pe la Ţiţeşti, la est de Davideşti, la peste 15 km nord de Piteşti[7], Teiu aflându-se la peste 30 km spre sud de Piteşti. 2. Ca atestare documentare plasează Teiu la 17 septembrie 1570, confundând comuna Teiu cu un toponim Tei de la Cobia, judeţul Dâmboviţa.[8] 3. „Istoricul" Fălcescu nu cunoaşte nici punctele cardinale şi afirmă: „Pe spaţiul teian propriu-zis se mai păstrează 2 arbori reprezentând 2 repere topografice: Tufa (corect: Tufele, pentru că sunt două, n.n.) lui Cană şi Tufa lui Falcă, una la sud şi alta la nord de localitate". [9] În realitate Tufele lui Cană se află la vest, nu la sud, iar Tufa lui Falcă se află la răsărit de Teiu şi nu la nord. Aşadar, pentru acest individ - învăţător-profesor - care-şi permite să se compare cu Ulise: *„Pentru mine* (sublinierea lui), autorul acestor pagini, Teiu a fost Ithaca şi blestemul vieţii mele. Pe valurile învolburate ale vremii, aidoma lui Ulise..."[10], soarele răsare de la miazănoapte. Câtă neruşinare! Câtă prostăticie! Astfel de şablânze şi superbii întâlnim pe fiecare pagină. Aşa s-a scris istoria şi încă se mai scrie!

Din nefericire, adevărul istoric este ascuns şi zdrobit la fel ca în perioada de început a bolşevismului; cunoaşterea istoriei adevărate trebuie lichidată; numai aşa se poate asigura distrugerea rădăcinilor neamului românesc. Bolşevicii cei mai înrăiţi de ieri au fost promovaţi în funcţii pentru a îndeplini rolul distrugător de la catedrele universităţilor. Învăţământul s-a degradat fără precedent. Din zecile de mii de cadre didactice care participă anual la examenele pentru ocuparea posturilor, abia dacă sunt 200-300 care obţin note 9 şi 10. Au apărut sute de facultăţi în toate oraşele ţării. Spre facultăţile care pregătesc cadre didactice se îndreaptă cei mai nepregătiţi elevi. Studiile universitare merg şnur, pe bandă. Plătindu-se taxe, universitarii câştigă lunar zeci de milioane. Lăsând repetenţi, banii s-ar împuţina, câştigurile s-ar diminua. Dacă se mai găseşte câte un profesor să lase un student repetent, imediat se formează o comisie pentru reexaminare şi repetentul este salvat; se plăteşte taxă; profitul creşte. Să ne mai mire faptul că tinerii învăţători şi profesori când dau examene pentru titularizare obţin notele 2 şi 3?

După căderea zidului Berlinului, profesorilor de istorie din R.D.G. li s-au anulat diplomele, fiind obligaţi să susţină din nou examenul de stat. În Bulgaria profesorii au fost obligaţi să urmeze cursuri pentru învăţarea adevăratei istorii. La noi nici măcar această metodă nu s-a aplicat. Adevărul istoric trebuie bine ascuns elevilor, studenţilor, poporului! Cărţile de specialitate sunt prea scumpe; elevii, studenţii şi profesorii nu citesc nimic în afara manualelor. Bolşevicii promovaţi la catedrele facultăţilor şi în funcţii de decizie ştiu toate acestea şi îşi fac datoria. Încotro ne îndreptăm, fraţi români? Speranţa rămâne doar în studierea dosarelor securităţii şi în unele voci care cer înlăturarea din funcţiile de decizie a foştilor comunişti, aşa cum am auzit mai deunăzi pe ministrul Culturii. Ministrul Învăţământului când va cere acest lucru? Până atunci marionetele dirijate din umbră de tartorii bolşevici îşi fac de cap şi vor să împiedice şi pe cei care îşi pun speranţele în (re)învăţarea adevăratului istoric, pentru ca poporul român să-şi (re)capete demnitatea.

1 **Ion Nania**, *Mozăceni - o veche aşezare din fosta ţară Vlaşca*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2004, p. 690, nr. 396.
2 **Ibidem**, p. 676, nr. 310.
3 **Ibidem**, p. 677, nr. 315.
4 **Ibidem**, p. 681, nr. 342.
5 **Vasile Fălcescu**, *Teiu cuibul părăsit al lui Vladimir Streinu*, Editura Didactica Nova, Piteşti, 1998, 247 pp.
6 **Ibidem**, pp. 178-243.
7 **Ibidem**, p. 20.
8 **Ibidem**, p. 27.
9 **Ibidem**, p. 19.
10 **Ibidem**, p. 5

CRĂCIUNUL SĂRBĂTOARE MULTIMILENARĂ SUPRAPUSĂ DE NAŞTEREA DOMNULUI

IONICĂ ALCONSTANT-BUICĂ

S-a dovedit că Rusaliile, una dintre cele mai mari sărbători ale poporului român, au fost suprapuse de o altă mare sărbătoare a creştinătăţii, Pogorârea Sfântului Duh, care a dat o şi mai profundă sfinţenie, cu mari încărcături ritualice şi pioşenie covârşitoare din partea credincioşilor ortodocşi[1]. Vechimea multimilenară a sărbătorii înlătură presupusa origine a numelui pus pe seama sl. *rusalija*[2], cuvânt slav care ar proveni din lat. *rosalia*[3], de fapt. lat. medieval, „sărbătoarea rozelor".[4] Având în vedere ritualul „Goana Rusaliilor", practicat până la începutul secolului al XX-lea, originea este sigură lat. *rus* „câmp" + *alius*, dativ: *alii* „potrivnic".[5] Goana Rusaliilor, ritual unic în spaţiul indo-european, alături de cinstirea sufletelor moşilor ca în nici o altă parte şi mai ales Căluşul, ritual unic, dovedesc pe deplin că Rusaliile au fost dintotdeauna numai ale locuitorilor autohtoni din acest spaţiu, sărbătoare prilejuită de solstiţiu (21 iunie); peste Rusalii, Biserica Ortodoxă a suprapus Pogorârea Sfântului Duh. Biserica Catolică prăznuieşte a cincizecea zi după Înviere, zi corespunzătoare unui moment biblic - *„Chez les juifs, fête en mémoire du jour où Dieu remit à Moïse les tables de la loi.//Fêt chrétienne qui se célèbre cinquante jours après Pâques, en mémoire de la descente du Saint-Esprit sur les Apôtres"*.



Stema localităţii Agnita - din: *Der nützliche Rathgeber. Ein Kalender für jeden Haus 1848*, Hermannstadt, X, Jahrgang, 1848, p. 128

O altă mare sărbătoare creştină, Naşterea Domnului, a fost suprapusă peste o mare festivitate păgână; în acest caz suprapunerea corespunde ambelor biserici - catolică şi ortodoxă. Lat. *Dies natalis* a dat în fr. *Noel, „Fête de la nativité du Christ"* = rom. Crăciun.

„Crăciunul, la începutul erei creştine, n-a avut o dată precizată definitiv. Părinţii bisericii au datat întâia oară Crăciunul la 6 ianuarie ... naşterea şi botezul Domnului ... naşterea spirituală şi ... naşterea Materială"[6] şi abia în anul 354 s-a sărbătorit naşterea lui Isus la 25 decembrie la Roma, în 375 la Constantinopol şi în 386 în Anatolia, suprapunându-se astfel cu sărbătorirea naşterii lui Mithra[7], încât „Crăciunul înlocuieşte de fapt Saturnaliile, sărbătorile Soarelui divinizat (Mithra) şi Calendele lui Ianuar, adică cele mai importante sărbători din ciclul păgân".[8]

S-a afirmat că Saturnus era „veche divinitate italică, care patrona muncile agricole şi roadele pământului".[9] Este adevărat că la originea numelui Saturnus stă lat. *satus, us,* „semănatul, săditul; naştere, neam" şi *sator, oris (satus)* „săditor, semănător; autor, făptaş, pricinuitor", dar să nu uităm că zeul italic agrar de origine arhaică este mai degrabă o divinitate gentilică etruscă.[10] Chiar dacă originea etruscilor este foarte controversată, mai toţi autorii sunt de acord cu influenţele din răsăritul Mării Mediterane, dar şi ale grecilor asupra culturii lor.[11] Cu timpul, romanii au identificat pe Saturnus cu titanul grec Kronos,[12] devenind zeu al timpului, iar Saturnalia, cea mai mare sărbătoare romană, sărbătoare naţională de o zi (17 decembrie) în 217 î.Cr.; Caesar a stabilit-o la două zile, Caligula la 4, Claudius la 5, pentru ca Domitianus s-o prelungească la o săptămână, între 17-23 decembrie.[13]

Saturnaliile au fost continuate după ce legiunile romane conduse de Cnaeus Pompeius Magnus (n. 106 î.Cr. la Roma - 48 î.Cr.) s-au întors din Orient, în anul 62 î.Cr., cu o altă sărbătoare fastuoasă, naşterea lui Mithra, numită de romani *Sol Invictus*, sărbătorită în ziua de 25 decembrie, ziua în care, după calendarul iulian, cădea solstiţiul de iarnă, socotindu-se „Naşterea Soarelui". Sărbătorirea lui Mithra *(Sol Invictus)* prilejuia ritualuri deosebite la perşi, siriaci, egipteni şi apoi în tot Imperiul Roman. Având în vedere că după solstiţiul de iarnă zilele încep să crească, nu ne surprinde că practicanţii cultului mithraic „se retrăgeau în sanctuare secrete, de unde ieşeau la miezul nopţii strigând din toate puterile: „Fecioara a născut! Lumina creşte!"[14] Noul Testament nu pomeneşte sărbătoarea de la 25 decembrie; este firesc şi normal; creştinismul începător serba naşterea lui Isus Cristos la 6 ianuarie.

Abia în jurul anului 100 Biserica Creştină îşi botează credincioşii în numele Trinităţii - Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh - confirmarea legăturii între botezat şi Dumnezeu din ceruri.

În urma Edictului de la Mediolanum din anul 313, când împăratul Constantinus I (Flavius Valerius Constantianus - Constantin cel Mare) a acordat libertate pentru creştinism, sărbătoarea Naşterii Domnului era umbrită şi minimalizată de marile ritualuri şi serbări mithraice cu vaste implicaţii saturniene. Acesta a fost motivul pentru care Biserica Creştină a hotărât mutarea Naşterii Domnului la 25 decembrie, despre care Fericitul Augustin (Aurelius Augustinus, 354-430), recunoscând tacit originea păgână a zilei *(Dies natalis)*, a Crăciunului, îndemna pe creştini să serbeze nu Soarele, ca păgânii, ci pe Creatorul Soarelui şi lumii.[15]

Cunoaştem de la Herodot, părintele istoriei, că geţii „se cred nemuritori"[16] pentru că „ei cred că nu mor şi că acel care dispare din lumea noastră se duce la Zalmoxis. Unii din ei îi mai spun şi Gebelezis"[17]; „ei cred că nu există un alt zeu în afară de al lor"[18], afirmaţii pe care le susţin toţi autorii antici. Monoteismul geto-dacilor a fost dovedit în mod strălucit, cu argumente temeinice, de Vasile Pârvan[19] şi susţinut de cei mai mari istorici români, dintre care noi amintim doar pe Constantin C. Giurescu, care spunea că „Acest Zeu (Zalmoxis, n.n.) era cerul senin, luminos. Tot ce-i tulbură frumuseţea şi armonia, aşadar furtuna, norii, grindina, trebuie combătut".[20] Monoteismul getic constituie cea mai valoroasă moştenire spirituală a poporului român, cu adevărat o mândrie dacă avem în vedere că lumea antică a cunoscut doar două popoare care au avut şi au crezut de la început într-o divinitate unică: evreii şi geţii.

A venit însă blestemul bolşevic şi peste istoriografia şi spiritualitatea românească s-a aşternut bezna minciunii şi falsificării istoriei româneşti, care trebuie să abordeze „ideile cele mai înaintate" ale „marilor genii" Lenin şi Stalin. Sarcina distrugerii a avut-o bolşevicul Mihail Roller. Până şi descoperirile arheologice geto-dacice cele mai valoroase erau atribuite sciţilor, cimerienilor, celţilor şi a altor popoare. „Fraţii" cuceritori dinspre răsărit nu puteau admite nici religia geţilor, unică în Europa, şi repede aveau să găsească un trădător care să demoleze adevărul în persoana lui C. Daicoviciu; el avea să devină „noul Pârvan" al arheologiei româneşti; cunoştinţele şi valoarea lui se pot vedea în toate săpăturile arheologice de la Sarmizegetusa unde nu a fost capabil să delimiteze cât de cât cronologia nivelurilor culturale suprapuse de-a lungul timpului.[21] Încă din 1950 C. Daicoviciu falsifică numele zeului Zalmoxis, transformându-l în Zamolxis, pentru a fi apropiat de rus. *zemlia* „pământ", şi astfel unicul zeu getic rusificat devine zeu chtonian şi, pentru că unii dintre geţi „îi mai spun şi Gebeleizis", acest al doilea nume devine, pentru C. Daicoviciu, al doilea zeu getic de factură uraniană.[22]

Şi cum descoperirile arheologice din perioada ocupaţiei romane au adus o avalanşă de zeităţi ale legionarilor veniţi din toate părţile imperiului, acestea au fost puse şi pe seama băştinaşilor în numele unui sincretism forţat şi aberant; chiar şi unele opere de artă decorativă getică au fost transformate în zeităţi. Toate aceste aberaţii au fost demolate convingător în anul 1999.[23]

Biserica Ortodoxă din ţara noastră, spre deosebire de cea catolică, nu a intervenit brutal pentru înlăturarea credinţelor străvechi; etnocultura noastră a păstrat toate zeităţile din copilăria umană, de la şarpe[24] până la mamiferele dispărute[25] şi cele încă existente, cum ar fi ursul, lupul, mistreţul şi altele a căror istorie etnoculturală încă nu a fost scrisă până în prezent. Şi, dacă etnocultura noastră a păstrat până în secolul al XX-lea aceste zeităţi, ne putem imagina cât de puternice erau în concepţia geţilor; dar geţii erau monoteişti, credeau în Zalmoxis; românii creştini cred în Dumnezeu, în Isus, în Sfântul Duh, în puterea Sfintei Fecioare şi a multor sfinţi, mai cred încă şi în Moş Crăciun, dar sunt monoteişti. Ne-ar trebui sute de pagini pentru aceste discuţii.

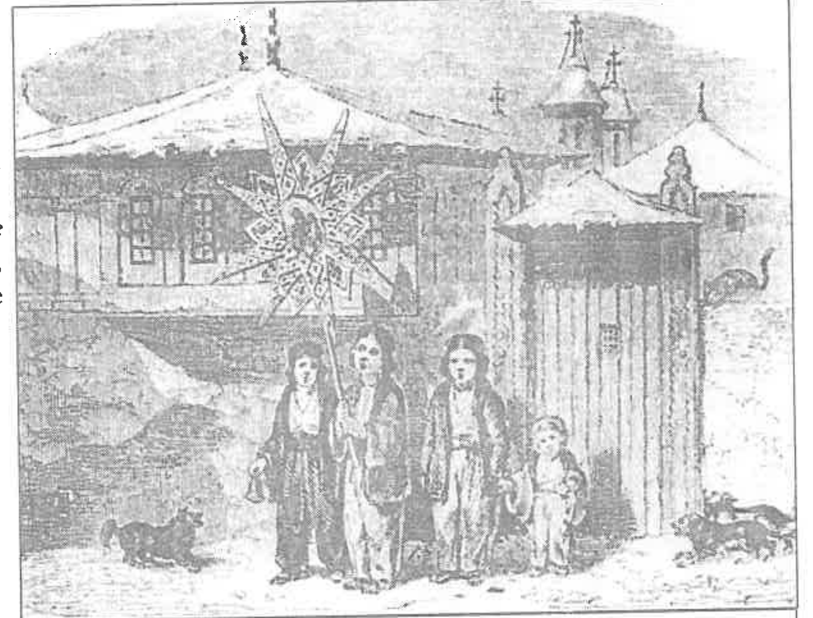
Aşadar, noi serbăm Naşterea Domnului, una dintre cele mai mari sărbători creştine, dar care a impus sfinţenie şi pentru Moş Crăciun. Frânturile de credinţe şi ritualuri păstrate până la începutul secolului al XX-lea ne dovedesc că Moş Crăciun nu are nimic cu zilele închinate lui Saturnus ori Mithra, chiar dacă acestea s-au practicat şi în Dacia în perioada 106-271 (274). Crăciunul este mult mai vechi, amintind de zoolatria vânătorilor primari din credinţa în Dumnezeul-Urs. Afirmăm cu toată convingerea valabilitatea afirmaţiei despre acest zeu pe baza câtorva frânturi etnoculturale păstrate până la începutul secolului al XX-lea într-o microzonă din judeţul Argeş, localităţile Deagu, Bârlogu, Leşile (fost Aleşi), Mozacu (fost Romanaţi până la strămutarea din 1833) şi Morteni din judeţul Dâmboviţa. Acestea sunt şi singurele sate în care s-a păstrat colindul „Ursul" până prin 1910-1916 practicat de flăcăi români, nu de ţigani.[26]

Colindul este cunoscut din tot spaţiul românesc, cel mai bine păstrându-se azi în nordul Moldovei. Acest lucru ne-a determinat cercetarea obiceiului în toată ţara; nu am aflat nimic în plus faţă de cele redate de Romulus Vulcănescu în lucrările sale rămase unice în literatura românească.[27] În satele amintite din zona Argeş-Dâmboviţa colindul l-am aflat doar din Bârlogu şi Morteni; în celelalte sate bătrânii ştiau că a existat până pe la primul război mondial, dar nimeni nu-i mai

cunoştea cuvintele. Versurile din Bârlogu şi Morteni erau identice celor de pe Valea Vâlsanului[28], numai refrenul era cu totul altul; în loc de *„Di harap al nostrule,/Di-ha, flotocosule"*, după fiecare două versuri, refrenul din zona sudică era:

„Di, ha! Di, ha! Duhamel, Duhamel/Ne înjugă pentru el!", iar în finalul colindului, după aceste versuri ale refrenului, se continua cu:

„Pe Şoseaua Giurgiului
Vine oastea rusului;
Pleacă turcii cu copile,
Vin ruşi să ia bătrâne,
Pleacă turcii şi vin ruşii
Şi rupse noada mătuşii!
Di, ha! Di, ha! Duhamel, Duhamel
Ne înjugă pentru el!"



Steaua - gravură în lemn de Charles Doussault (secolul al XIX-lea).

Sunt versuri care amintesc evenimentele din perioada ocupaţiei ruseşti din aprilie-mai 1828 şi atrocităţile care au urmat[29], probabil mai puţin simţite în nordul judeţului Argeş. În alte sate, colindul nu a fost găsit. Încercarea de a-l afla în satul Văcarea, azi în comuna Mihăeşti-Argeş, unde, în ziua de 28 decembrie 1944, pe scena şcolii, „Obiceiurile din Moldova: capra, ursul, pluguşorul au fost executate cu mult talent de d-nii învăţători Eugen Labiş, D. Petruţă şi elevii Plăcintă, Labiş şi Istrătescu..."[30], fiind vorba de viitorul poet Labiş, s-a soldat fără rezultat; textul nu era cunoscut de nimeni.

Dintre toate colindele noastre „Ursul" şi-a pierdut primul fastul original şi sensurile autentice, una din cauze constituind-o substituirea cu jocul de urşi dresaţi de către ţiganii ursari care a alterat până la distrugere datina străbună. Ceea ce este interesant şi demn de consemnat în satele amintite în care s-a practicat colindul cu „Ursul", începând din ziua de Crăciun până în ziua Anului Nou, este existenţa unui obicei unic în spaţiul carpato-dunărean. În noaptea de Crăciun se punea pe vatră o butură mare sau un trunchi gros, pentru „Crăciunul Ursei" la Deagu acest buştean era numit Creciun şi Crăciun şi provenea obligatoriu dintr-un stejar scorburos, cu credinţa că se arde stratul ursoaicei. Obiceiul ne aminteşte că la aromâni „În ajunul Colindei se pune la foc şi vestita butură numită babnic, care arde în fiecare zi până în ziua Bobotezei, când se stinge, ca şi tăciunii de la Ignat, cu apă botezată", iar în legătură cu acest foc din noaptea de Crăciun, aromânii zic următoarele: „arde fóclu, că feată úrsa"[31].

În satele în care s-a practicat ritualul arderii buşteanului numit Crăciunul Ursei sau Creciun ori Crăciun, s-a păstrat şi un mit străvechi al creaţiei: „După ce Dumnezeu a făcut ursul, acesta a furat o femeie pe care a dus-o în bârlogul lui din scorbura unui stejar uriaş, iar ea a fătat doi pui: un ursuleţ şi o feţiţă din care s-a înmulţit lumea". Mitul l-am întâlnit la două persoane în 1943-1944: la Şoliu M. Petrea (n. 1890 în Morteni) căsătorită în Leşile, dar care-l ştia de la mama ei din Morteni, şi la Lina Rădulea (Rădulescu), născută prin 1864-65 în Deagu şi căsătorită în Romanaţi (Mozacu), unde va deveni Tantaná, mitul fiindu-i cunoscut din copilărie, din Deagu.

La prima vedere mitul pare anacronic; Dumnezeu a creat lumea, a creat şi ursul; dar lumea s-a înmulţit după ce ursul a furat o femeie care a născut un ursuleţ şi o fetiţă din care s-a înmulţit omenirea; deci nu din Adam şi Eva. Cu siguranţă mitul zoolatric este mult mai vechi decât cel biblic, fiind alterat de creştinism, după ce Naşterea Domnului a fost suprapusă Crăciunului. Până atunci cu siguranţă crearea lumii era pusă pe seama Ursului-Dumnezeu care a trimis pe pământ un ursuleţ, pui după chipul şi asemănarea lui (sau chiar Dumnezeul-Urs, ca stăpân al pământului), făcându-i (sau făcându-şi) şi o femeie care să înmulţească lumea; oricum, lumea era creaţie a Dumnezeului-Urs.

Mitul creaţiei din pragul copilăriei umane a vânătorilor a fost combinat, în epoca nouă a pietrei, cu *Magna Mater*, noua zeitate a cultului fecundităţii şi fertilităţii; buşteanul pus pe foc în noaptea Crăciunului este numit Crăciunul Ursei, nu al Ursului. După ştiinţa noastră rămâne un mit unic în spaţiul indo-european. Combinat cu limba română, mitul indică şi faptul că limba veche din spaţiul românesc poate fi înţeleasă ca bază a limbilor indo-europene prin cuvântul **mama**. *„Mater, tris* s.f. înrudit cu gr. *μήτηρ* - dor. *ματηρ*, sanscr. *matar*, engl. mother, island. vechi. mathir. De obicei se



Naşterea Domnului.
„Iar îngerul le-a zis: Căci, iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul: Că vi s-a născut azi Mântuitor, care este Hristos Domnul, în cetatea lui David." (Luca, 2, 10-11)

explică *matar*, „mama", ca însemn, „cea care naşte". Dar se poate ca silaba *tar* să se fi adaos mai pe urmă prin analogie şi forma veche să fi fost *ma*. ... Oricum *tar* nu arată nimic privitor la gen. Bréal"[32]. Cu siguranţă **mama**, format din prima silabă rostită repetat de prunc **ma - ma**, este cel mai vechi cuvânt pentru cea care dă viaţă din tot spaţiul indo-european. Nu ne surprinde aşadar nici vechimea, din fazele zoolatriei paleolitice, nici unicitatea mitului pentru imensul spaţiu.

Cultul fecundităţii şi fertilităţii din neolitic avea să fie înlăturat de cel zalmoxian monoteist[33]; o dovadă în acest sens o constituie şi lipsa figurinelor zoomorfe ori antropomorfe din epoca bronzului din ţara noastră. Singura statuetă de lut, descoperită la Leşile, comuna Teiu, judeţul Argeş, reprezintă un cal cu desenul întregului harnaşament[34] reprezentând, credem, nu un idol-zeitate, ci admiraţia omului pentru marea descoperire - domesticirea calului. Aceasta nu înseamnă că noul cult al divinităţii unice nu a fost implicat într-un fel sau altul în străvechiul cult al Ursului-Dumnezeu ale cărui reminiscenţe erau destul de puternice de vreme ce a răzbătut fragmentar până în secolul al XX-lea al erei creştine.

Aici avem în vedere ştirea transmisă de Porphyrios (232-304) că *„zalmos"* înseamnă la traci piele, blană, ceea ce-l determina să creadă că s-a numit „Zalmoxis", deoarece - la naştere - i se aruncase deasupra o piele de urs"[35]. Aceasta nu înseamnă, cum încearcă unii istorici să creadă, că Zalmoxis s-ar traduce prin „urs". Până aproape de zilele noastre ursul, care are mari puteri apotropaice, a determinat pe moaşe ca imediat după naştere să aşeze pruncul pe o blană de urs sau să-l acopere cu aceasta; obiceiul a fost foarte răspândit în Ţara Moţilor, dar şi prin unele sate din nordul Argeşului şi Muşcelului; ori să-l ungă pe la încheieturi cu untură de urs. Aşa căpăta pruncul sănătate veşnică şi puterea Ursului-Dumnezeu, ceea ce i-a determinat pe geţi să creadă că şi Zalmoxis - zeitatea lor unică - a căpătat puterea şi nemurirea prin ritualul de la naştere, când se pune pe noul născut o blană de urs. Nu este exclus ca geţii să fi numit blana ritualică de la naştere zalmos, de vreme ce acum puterea, sănătatea, veşnicia veneau de la Zalmoxis prin blana animalului real; Ursul Dumnezeu căzuse de milenii în desuetudine.

În 1941 se afirma hotărât că „Este adevărat că pielea diferitelor animale a fost un obiect de ritual în multe culte străvechi. S-ar putea ca la origine animalul însuşi să fie considerat un totem pe care credincioşii îl sacrificau cu scopul de a împărtăşi din divinitatea lui... S-ar putea astfel ca numele zeului «Zalmoxis» să fie în legătură cu practica străveche a vreunui ritual în care întrebuinţarea pielii de urs să fi fost un fapt obişnuit"[36].

Nu este exclus ca Moş Crăciun să fi fost o sărbătoare getică prilejuită de solstiţiul de iarnă, bineînţeles fără nici o legătură cu *Saturnalia* romană ori cu *Sol Invictus*. Aici avem în vedere nu numai vechimea autohtonului *moş*, moştenit doar de română şi albaneză[37], ci şi numele **Crăciun** a cărui etimologie a fost pusă aberant pe seama lat. *creatio, -onis* „naştere"[38]. Originea getică se desprinde din ritualul arderii trunchiului numit **Crecium** sau **Crăciun** pentru **Crăciunul Ursei** care era ars, purificat prin foc, şi care nu lasă loc la nici un dubiu privind originea din fondul străvechi traco-illir păstrat în română, dar şi în albaneză: *kërçuni* „trunchi, buştean, butuc, buturã", mai ales că oiconimul Deagu aminteşte alb. *deag* „ramură, creangă, cracă"; apoi să nu uităm nici s.n. crăciun, sinonim cu ciomag, folosit

altădată atât ca zicere, cât şi ca strigătură în comuna Morteni, dar şi în Leşile şi Bârlogu:

„Cine face pe nebunu'
Să-i dai mintea cu crăciunu'
Dat pe cur des şi vârtos,
Să nu mai poată sta jos."

Blestemul bolşevic nu avea să ocolească nici substratul Naşterii Domnului, străvechiul Moş Crăciun, înlocuindu-l cu barbarul slav *Diadia Moroz* - moş geru - sau cu bg. Diado Mraz - „moş gerilă" impunând pe moş gerilă în locul lui Moş Crăciun.

Originea străveche a Crăciunului poate fi dovedită şi de ritualurile care încep în ziua Igantului, serbat la 20 decembrie, despre care, poate, vom vorbi cu altă ocazie.

1 **Ion Nania**, *Rusaliile - sărbătoare multimilenară în spaţiul românesc*, în: *Creativitate şi eficienţă în acţiunea socială a tineretului*, vol. II, Centrul de cercetări pentru probleme de tineret, Filiala Argeş, Piteşti, 1989, pp. 163-216.
2 *DEX*, 1975, p. 820.
3 **I. Aurel Candrea**, *Dicţionar enciclopedic ilustrat „Cartea Românească", Partea I, Dicţionarul limbii române din trecut şi de astăzi*, Editura Cartea Românească S.A., Bucureşti (1931), p. 1088.
4 **Lazăr Şaineanu**, *Dicţionar universal al Limbii române*, Editura Scrisul Românesc S.A., Fost Samitca (f.1), (1925), p. 553.
5 **Ion Nania**, *op. cit.*, loc. cit., pp. 163-169.
6 **Petre Caraman**, *Substratul mitologic al sărbătorilor de iarnă la Români şi Slavi. Contribuţie la studiul mitologiei creştine în orientul Europei*, Extras din Arhiva, XXXIII, Iaşi, 1931, p. 27.
7 **Ibidem**, p. 28.
8 **Ibidem**, p. 42.
9 **Anca Balaci**, *Mic dicţionar mitologic greco-roman*, Editura Ştiinţifică, Sibiu, 1966, p. 346.
10 **Victor Kernbach**, *Dicţionar de mitologie generală*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1989, p. 526.
11 **N.A. Maschin**, *Istoria Romei antice*, Editura de Stat, Bucureşti, 1951, pp. 55-60.
12 **Anca Balaci**, *op. cit.*, loc. cit.; **Victor Kernbach**, *op. cit.*, loc cit.
13 **Ibidem**.
14 **Ibidem**, p. 118.
15 **Sermones**, *Oratia CXC.*
16 **Herodot**, *Istorii*, IV, 93.
17 **Ibidem**, IV, 94.
18 **Ibidem**.
19 **Vasile Pârvan**, *Getica*, Bucureşti, 1926, pp. 151-164.
20 **Constantin C. Giurescu**, *Istoria românilor*, vol. I, ediţia a V-a, Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1946, p. 108.
21 Bibliografia fiind foarte vastă, rugăm cititorii interesaţi să consulte măcar colecţia *Studii şi cercetări de istorie veche*, începând din anul I, 1950, care se poate găsi în bibliotecile muzeelor judeţene din ţară.
22 **C. Daicoviciu**, *Herodot şi pretinsul monoteism al geţilor*, Apulum, II, 1943-1945, pp. 90-94; idem, *Cultura dacică în sec. I î.e.n.*, în: *Istoria României*, vol. I, Editura Academiei, 1960, pp. 330-331; **Hadrian Daicoviciu**, *Dacii*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1965, p. 168.
23 **Ion Nania**, *Religia geto-dacilor - bază a ortodoxiei româneşti*, Argesis, seria istorie, tom. VIII, Muzeul Judeţean Argeş, Piteşti, pp. 21-45.
24 **Idem**, *Mozăceni - o veche aşezare din fosta ţară Vlaşca*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2004, pp. 213-264; vezi şi pp. 265-272 *Căţelul pământului* şi pp. 273-288 pentru barză.
25 **Idem**, *Vânatul pe teritoriul României - mărturii arheologice, istorice, folclorice şi etnologice despre mamifere dispărute şi pe cale de dispariţie*, Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1994, 344 pp.
26 Datele le-am aflat de la o distinsă persoană din Morteni, **Marin Paţac**, fost notar al comunei şi apoi pretor la Rociu-Argeş.
27 **Romulus Vulcănescu**, *Măştile populare*, Editura Academiei, Bucureşti, 1957, 398 pp.
28 **Mihai Robea**, *Jocul Caprei în Valea Vâlsanului-Argeş*, în: Museum, Complexul Muzeal Goleşti, Studii şi comunicări de istorie şi etnografie, Goleşti-Argeş, I, 1974, p. 224.
29 **K. Marx**, *Însemnări despre români* (manuscrise inedite publicate de **A. Oţetea** şi **S. Schwann**, Editura Academiei, 1964, passim.
30 **Dumitru Anghel**, *Nicolae Labiş în Argeş*, Studii şi comunicări, Muzeul Piteşti, 1972, p. 400.
31 **Tache Papahagi**, *Mic dicţionar folkloric. Spicuiri folklorice şi etnografice comparate*, Ediţie îngrijită, note şi prefaţă de **Valeriu Rusu**, Editura Minerva, Bucureşti, 1979, pp. 177, 515.
32 **Ioan Nădejde** şi **Amelia Nădejde-Gesticone**, *Dicţionar latin-român complect pentru licee, seminarii şi universităţi lucrat după cei mai buni lexicografi ca: Breal, Quicherat, Mühlmann etc.*, Ediţia a VI-a, Editura Viaţa Românească societate anonimă (1930), p. 398.
33 **Ion Nania**, *op. cit.*, în: Argesis, seria istorie, tom. VIII, Muzeul Judeţean Argeş, Piteşti, 1999, pp. 21-45.
34 **Dragoş Măndescu**, *Despre importanţa deosebită a unei figurine zoomorfe descoperită în Leşile, comuna Teiu, judeţul Argeş*, în: Restituiri Piteşti, Anul 4, nr. 11, mai 2006, pp. 15-16.
35 **Porphyrios**, *Viaţa lui Pitagora*, 14-15.
36 **Al. Nour**, *Cultul lui Zalmoxis*, Bucureşti, 1941, pp. 17-18.
37 **I.I. Russu**, *Limba traco-dacilor*, Ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1967, pp. 202, 204.
38 *DEX*, 1975, p. 206.
39 **Lazăr Şaineanu**, *op. cit.*, p. 174.



Consideraţii asupra unei legende eraldice privitoare la stema Bălăcenilor

Academician
CONSTANTIN BĂLĂCEANU-STOLNICI

Legendele trebuie considerate ca manifestări literare născute din imaginaţia acelor autori care au creat producţiile folclorice. Ele aparţin însă şi tradiţiei istorice şi în acest sens conţin uneori informaţii preţioase, ţesute în contextul structurilor fabuloase ce constituiesc anecdotica însăşi a povestirii. Este cunoscut în acest sens punctul de vedere didactic al lui Gheorghe I. Brătianu care atribuie legendelor - şi în general tradiţiei istorice - valoarea de izvoare istorice[1], e drept puţin transparente şi uneori tulburate de interferenţe parazitante.

În sprijinul acestei idei el citează din antichitate numeroase pasagii din Biblie[2], Iliada şi Odiseea[3], sau din tradiţiile privind întemeierea Romei[4], iar din Evul Mediu legendele privind înfiinţarea confederaţiei elveţiene[5], Cântecul lui Roland[6], legenda Cidului[7] şi Cântecul Nibelungilor. De asemenea, se referă la legendele privind întemeierea statelor româneşti (cum sunt cele referitoare la Negru Vodă sau la Dragoş).

Sunt şi alţi autori români care au subliniat valoarea tradiţiei folclorice. Astfel, Nicolae Bălcescu susţinea: „Cei dintâi istorici au fost poeţii. Poeziile populare sunt un mare izvor istoric...", iar contemporanul său V. Alecsandri căuta mereu să decripteze adevărul istoric din poeziile populare pe care le aduna. La acestea, V. Râpeanu adaugă întreaga generaţie de romantici din secolul al XX-lea (Panait Cerna, Victor Eftimiu, Al. Philippide ş.a.), pentru cari folclorul reprezenta un factor de legitimitate istorică[8].

Ştim că nu toţi autorii sunt de acord cu acest lucru şi cunoaştem fraza lui Voltarie privind pe Wilhelm Tell: „L'histoire de la pomme me parait bien suspecte, et tout ce qui l'accompagne ne l'est pas moins". De asemenea, merită să fie citată caracterizarea legendelor istorice făcută de Langlois şi Seignobos: ...„Sunt o vedenie produsă de un obiect nevăzut, după o lege de refracţie necunoscută"[9]. Poziţii relativ ferme împotriva tezei care susţine valoarea de izvor a tradiţiei au luat-o mai mulţi autori[10].

Nu putem fi de acord cu această optică hipercritică şi trebuie, în lumina progreselor pe care ştiinţa istoriei le-a făcut, să atribuim un miez de realitate mitului, realitate reflectată poate într-o gândire colectivă[11], profund încărcată de simboluri.

D. Onciul[12], care era animat de un profund simţ critic, a definit conceptul de „mit etiologic" sau explicativ, care a fost preluat şi de C.C. Giurescu şi la care se referă şi Gh. Brătianu.

De asemenea, acesta admite şi conceptul de „legendă eraldică", atunci când se referă la descrierea mitică a descălecatului Moldovei de către Dragoş Vodă şi citează ca alt exemplu, tot de legendă eraldică, mitul Sfântul Hubert a cărui viziune (un cerb cu o cruce strălucitoare între coarne) constituie stema veche a oraşului Baia.[13]

Cei care citesc istoria popoarelor sau naţiunilor, a oraşelor şi familiilor ştiu foarte bine că aproape toate încep cu un capitol legendar pe care E. Bernheim[14] îl ironiza pe nedrept. El corespunde unui „pattern" aproape universal şi permite definirea a ceea ce am putea numi „mitul ontogenetic". În Muntenia, multe din aceste mituri ontogenetice se regăsesc nu numai în baladele populare româneşti, dar tot atât de des şi în cele ale populaţiilor de peste Dunăre (bulgari, sârbi)[15].

Pornind de la aceste considerente am crezut potrivit să prezint o legendă, BĂLĂCEANU ŞI BURDEANU, culeasă în mai 1963 de prof. Ion Nania la Miroşi, de la un ţăran, Constantin Vasilescu, de 74 de ani (n. la 28.XI.1889).

Bălăceanu şi Burdeanu

Demult, când omul nu tăia vrăjmaş pădurile şi-n ele se găseau tot felul de fiare, se pripăşise pe-aici o huidumă de leu care numai necazuri pricinuia oamenilor, că nu era zi de la Dumnezeu să nu prăpăduiască măcar o vită sau vreo turmă de oi. Se munceau bieţii oameni să-l alunge, se-aduna mulţime, care cu ce avea, cu măciuci, cu lănci, cu topoare, dar ţi-ai găsit să se apropie de sălbăticiunea comată că alerga ce alerga, până mai în sus pe-o măgură, unde-şi avea culcuş alăturat într-o scorbură mare de stejar şi se oprea de-i privea pe oamenii ce-l alergaseră drept în faţă, răcnind de cutremura codri şi văi, până departe, şi-nspăimântaţi dădeau oamenii dosu lăsându-l în pace şi tot aşa în fiecare zi până sosiră pe Burdea doi voinici:

Ciobani spătoşi,
Voinici şi frumoşi
Cu zece mii de oi
Şi cirezi de boi
Herghelii de cai

Şi mare alai
De ortaci bărbaţi
'Nalţi şi sprâncenaţi.

Şi când fiara le paradi târla omorând o mulţime de mioare şi mai auziră câte necazuri pricinuia oamenilor, se hotărâră cei doi voinici - Bălăceanu şi Burdeanu - că aşa îi chema, cum şi prin ce meşteşug să scape lumea de fiara-nspăimântătoare.

Aleseră ei din herghelie
Doi cai de călărie
Cum nu cred să mai fie.
Şi-un taur mare, roşcat,
În frunte ţintat,
Cu coarne de-oţel
Şi-mpungeai de fel.

Şi merseră ei călări de o parte şi alta mânând taurul furios, la gură bălos, pân' ce-ntâlniră leul şi când îl văzu dobitocul cel nărăvaş se năpusti orăcăind să-l împungă şi leul răcnind să-l sfâşie şi s-au luat la luptă şi-aşa au zbierat şi-au urlat, că nouă sate din jur s-au înspăimântat. Dar voinicii noştri nu stăteau degeaba, că deşi leul era atins de coarne, îl şi-ngenunchiase pe taur. Burdeanu îl lovi cu măciuca încât îl ameţi într-atât că Bălăceanu, care era mai vârtos şi mai spătos, îi aruncă un laţ zdravăn de gât. Şi s-a minunat lumea când a văzut pe Bălăceanu umblând cu leul legat ca un mieluşel, de lătrau câinii la el, ca la o javră bătrână de lup. Şi-au hotărât voinicii frăţeşte, ca-n cinstea lui Burdeanu câmpia şi pârâul să se numească Burdea, iar Bălăceanu, care era neîntrecut în măiestria vânătoarei, a luat pielea fiarei s-o poarte pe umeri, săpându-şi chipul leului pe inel, pe paloş şi pe toate ălelalte arme, ba chiar şi pe şaua calului şi pe toate rafturile. Şi cine nu crede legenda să se ducă mai în sus pe pârâul Burdea şi dă de Măgura Leului, amintire şi credinţă pentru cei ce astăzi şi-n vremurile viitoare nu vor să creadă. Şi mai găseşte acolo şi satul Burdea, locul unde Burdeanu şi-a făcut târlă, iar hăt, mai în jos, Balacii, locul şi târla Bălăceanului.

Discuţii

1) Această legendă vedem că are în primul rând un caracter toponimic, căci caută să explice în mod mitic denumirea Măgurei Leului şi a satului şi râuşorului Burdea (de la care porneşte şi numele zonei geografice respective: Câmpia Găvanu-Burdea).

Ele se află la limita de sud a judeţului Argeş şi la cea de nord a judeţului Teleorman. Menţionăm că toate denumirile geografice din legendă se referă la proprietăţi ale Bălăcenilor. Balacii a aparţinut acestora potrivit unor balade populare încă din secolul al XIII-lea[16], stăpânirea Bălăcenilor asupra acestei moşii fiind atestată cu certitudine din secolul al XV-lea[17]. De asemenea, Burdea apare ca o proprietate a familiei în secolul al XVIII-lea, ca rezultat al extinderii domeniului lui Drăghici Bălăceanu (+ 1731) de la Stolnici, căpătat ca zestre cu prilejul căsătoriei sale cu Catrina Lipianu (1695)[18].



Stema Bălăcenilor, cea mai veche stemă boierească din Ţara Românească, *„prezintă un scut împărţit în două câmpuri printr-o fâşie de aur, pe care figurează trei săgeţi roşii aşezate ca o stea exagonă; pe câmpul de sus, argintiu, este vulturul* (pajura, n.r.) *muntenesc până la picioare, cu crucea în cioc, toate negre, având deasupra soarele şi din stânga luna, ambele roşii; pe câmpul de jos, albastru, în mijloc un leu întreg în picioare* (spre dreapta, n.r.) *cu cumpăna într-o labă şi cu sabia* (paloşul, n.r.) *goală în cealaltă, iar în dreapta, la marginea inferioară a scutului, o apă de argint".* (**B. Petriceicu-Hasdeu**, *Etymologicum magnum Romaniae*, Bucureşti, 1976, pp. 454-455)

Chiar Miroşii, de unde a fost culeasă legenda, era în secolul al XVIII-lea moşie bălăcenească. Ea a fost cedată de Catrina Bălăceanu nurorii sale Safta Asan, după moartea soţului acesteia Barbu III Bălăceanu (+ 1733), în urma persecuţiilor lui Ion Vodă Mavrocordat, ca despăgubire pentru zestrea irosită. Moşia a intrat în domeniul Drugăneştilor, căci Safta s-a remăritat cu Preda Drugănescu. În secolul al XIX-lea Maria Drugănescu, strănepoata Saftei, se mărită cu serdarul Costache Pălăceanu (+ 1843) şi ambii soţi îşi schimbă numele în Bălăceanu, aşa că moşia Miroşi ajunge din nou bălăcenească, dar a unor falşi Bălăceni[19].

2) Din această legendă aflăm că pe Găvanul Burdea pe vremuri erau păduri, ceea ce este astăzi bine cunoscut, şi că locuitorii lor se ocupau în special cu creşterea oilor, cailor şi vitelor, ceea ce este din nou un fapt confirmat. De asemenea, aflăm despre cei doi eroi că erau proprietari de zeci de mii de oi, de cirezi de boi şi de herghelii de cai, având la dispoziţie o mulţime („mare alai") de argaţi, ceea ce reflectă poziţia lor socială de seniori locali şi că „târla Bălăceanului" era la Balaci, date care sunt în conformitate şi ele cu cele tradiţionale şi documentare ale familiei.

3) În legendă se specifică, în limbajul simplu al omului nefamiliarizat cu problemele de eraldică, dar extrem de limpede, că Bălăcenii și-au luat ca stemă leul, al cărui chip l-au pus pe inel, pe arme, pe șa și pe alte obiecte.

Conform tradiției familiei, leul a fost încă din secolul al XIII-lea, din perioada formării Țării Românești, unul dintre simboluri eraldice ale Bălăcenilor. El apare sub forma leului rampant cu spadă în laba dreaptă pe un scut timbrat cu un coif frontal grilajat cu lambrechini și coroană princiară (sic), pe sigiliul (în tuș negru) de pe un zapis din 23.VI.1779 al stolnicului Dinu Bălăceanu către Mănăstirea Dintr-un Lemn[20]. Regăsim leul rampant cu spadă (și uneori cu balanța) în partea sinistră a scutului tuturor Bălăcenilor, începând din secolul al XVIII-lea[21].

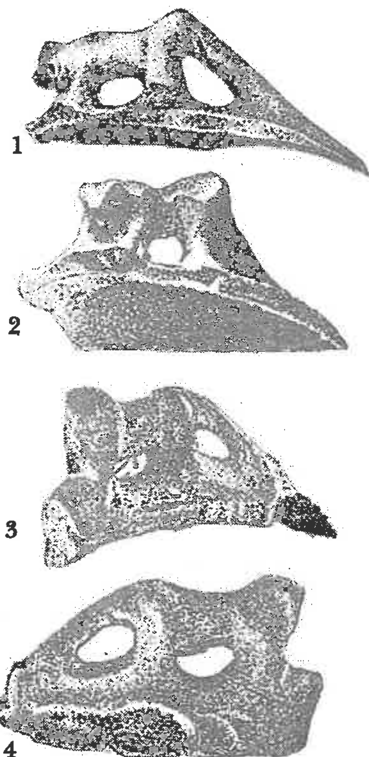
Desigur că legenda respectivă și tradiția Bălăcenilor pune problema momentului apariției de însemne eraldice în casta nobiliară română. Știm că acestea se ivesc cu certitudine la sfârșitul secolului al XV-lea în Valahia[22]. Nu este exclus, însă, ca folosirea de însemne eraldice în Țara Românească să fie mult mai veche și să se fi dezvoltat anarhic sub influența eraldicei maghiare, a Cavalerilor Ioaniți sau Cruciaților din peninsula Balcanică, încă înainte de formarea definitivă a Voievodatului Țării Românești, așa cum pare să o sugereze povestea noastră.

4) Prezența leului în codrii teleormăneni este un alt aspect pe care-l ridică legenda noastră. Se pare că a fost un moment în care marile feline prădătoare populau pădurile noastre.

Părerea mea este, însă, că aci nu e vorba de prezența pe Găvanul-Burdea a unui leu real, ci a unui leu devenit simbol sacru. Acest leu sacralizat apare în mezolitic. El este clar reprezentat de abatele Breuil într-o scrisoare în care descrie imaginile din grota de la Trois Frères din Dordogne aparținând culturi aurignaciene franco-cantabrice. L. Frobenius a studiat acest simbol al leului și a urmărit migrația lui din sudul Franței spre răsărit până în Asia Mică și Caucaz, trecând și prin meleagurile noastre[23]. Amintim că leul poartă din mezolitic conotația simbolică de a reprezenta soarele, considerat ca o divinitate. El este (alături de urs) indicele mitic de recunoaștere a culturilor solare.

Ceea ce m-a izbit în textul țăranului de la Miroși este menționarea „leul... se oprea de-i privea pe oameni... *drept în față*". Frobenius a subliniat că în desenele animalice din mezolitic toate animalele sunt reprezentate din profil, numai leul are totdeauna capul întors și privește spectatorul „drept în față". El a urmărit prezența acestui motiv pe care-l numește „En-face-Lowe" (singura formă sacralizată de reprezentare a leului) din sudul Franței până la poarta de la Micene, de la desenele rupestre din munții Atlasului până la frontispiciul templului Gorgonei din insula Korfu[24], din Dahome până la Senchisli[25].

Uciderea leului poate fi un fapt real, dar, dacă privim acest animal drept un simbol religios, are și o semnificație mitică. Este străvechiul mit heracleic în care omul desacralizează leul și-l reduce la un simplu obiect: o blană! El corespunde unei remanieri a axiologiei cosmice cu un puternic caracter antropocentrist care a apărut în culturile mediteraneene la sfârșitul neoliticului, sau chiar în perioada protoistorică.



1, 2 - Statueta leului de la Podei - Târgu Ocna, cultura Cucuteni B 2.

3,4 - Statueta leului de la Valea Lupului - Iași cultura Cucuteni B 2.

Și în legenda noastră leul este redus la o blană și la o mobilă eraldică. Menționăm că leul devenit obiect de blazon, și-a pierdut caracterul sacru și nu mai este reprezentat cu capul din față. În codul eraldic, la capitolul figurilor naturale există un articol în care este menționat „leul trebuie totdeauna să fie reprezentat din profil"[26].

(Menționăm că leul imperial din stemele Iranului și Abisiniei care avea capul văzut din față nu este un leu eraldic, ci un simbol al sacralității Șahinșahului, respectiv al Negusului).

5) Legenda pe care o analizăm, ca toate legendele, își ordonează substanța în structuri simbolice sau mitice care reproduc patternuri ancestrale ce s-au transmis prin memoria colectivă până azi.

Uciderea leului de către cei doi eroi este precedată de o luptă între un leu și un taur care, până la urmă, este învins. Taurul din această legendă este la rândul său un simbol sacru ce definește o cultură distinctă (ca Weltanschaung și dispersie teritorială) de aceea a leului. Imaginea lui o găsim în grotele de la Altamira din nordul Spaniei. Ea se extinde până în Egipt (cultul boului Apis) și Orientului Mijlociu[27]. Taurul (ca și bivolul, boul, vaca, antilopa și cerbul) caracterizează culturile lunare.

Iconografia protoistorică și a antichității, ca și numeroase legende mitologice, se referă la o luptă între leu (divinitatea solară) și taur (divinitatea lunară). Imagini reprezentând lupta dintre leu și taur le găsim pe ceramica de la Suza[28], pe palatul lui Darius, pe unele morminte din Etruria, în deșertul Nubiei, chiar pe ornamentele popoarelor migratorii din stepele eurasiatice[29]. Această luptă („Wurgermotiv") e transcrierea mitică a unui conflict ce s-a ivit între aceste două culturi, conflict nu numai politic, dar și ideoligic care a zguduit popoarele și a cărui amintire s-a păstrat în diferitele tradiții și ca un adevărat arhetip (K. Yung) în memoria generațiilor până la vremea noastră, așa încât bătrânul de la Miroși a interpolat lupta respectivă în povestirea lui.

Menționăm că mitul lui Teseu (care înlocuiește leul) și al minotaurului ca și coridele iberice, în care matadorul îmbrăcat în „haină de lumină", sunt simboluri solare, au o semnificație similară.

După cum vedem, legenda „Bălăceanu și Burdeanu" depășește ca interes cadrul eraldicei, ca și cel al istoriei Bălăcenilor, și ridică probleme deosebite de istoria culturii.

Concluzii

După cum se vede este o legendă din care se desprind mai multe informații:

1. Un Bălăceanu trăia în locurile unde astăzi se află câmpia Burdea care, la epoca respectivă, era acoperită de păduri.

2. Acest Bălăceanu era vânător și mare crescător de vite (oi, boi, cai) și avea în jurul său numeroși argați și oameni de pază.

3. Locul său stabil era la Balacii de Teleorman (singurul care se află pe câmpia Burdea).

4. Legenda are un caracter predominant toponimic, ea explicând denumirile din câmpia Burdea, Balaci și Măgura Leului.

5. Legenda are și un caracter eraldic, ea căutând să explice prezența leului în stema Bălăcenilor. Acest aspect este cu totul remarcabil și dovedește prezența unor tradiții eraldice în folclorul românesc.

6. În fine, în structura legendei apare clar conflictul dintre culturile solare (reprezentate de leu) și cele lunare (întruchipate de taur), ceea ce subliniază încă o dată răsunetul larg geografic și de lungă durată (până în zilele noastre) a acelei teribile confruntări spirituale din preistorie.

1 **Gh. Brătianu**, *Tradiția istorică despre întemeierea statelor românești*, București, 1980, passim.

2 **Rev. Fr. Ballard, Rev. H. Brooke, Canon Girdlestone, Rev. G. Hanson, Rev. M. Leitsch, Rev. R. Sinker** *Can we trust the Bible? Chapters on biblical criticism*, London, 1908, passim. **Rev. J. Urquhart**, *Modern discovenes and the Bible*, ed. Germană, Stuttgart, 1902, passim.

3 **Fr. A. Wolf**, *Prolegomena ad Homerum* (1780) passim; V. Berard, *La resurrection d'Homere* (citat de Gh. I. Brătianu, op. cit., pp. 23-25).

4 **G. Glotz**, *Histoire Romaine. I. Des Origines a l'achèvement de la conquête*, Paris, 1926, passim.

5 **H. Naef**, *Guillaume Tell et les trois Suisses*, Spes. 1942 passim.

6 **G. Paris**, *La litterature française au Moyen-Age*, Paris, 1905 passim.

7 **G. Baist**, *Die spanische Literatur, Grundriss der romanischen Philologie*, Ed. de C. Gröber, II. 2, p. 396.

8 **V. Râpeanu**, *Studiu introductiv*, în: Gh. Brătianu, op. cit., p. LX.

9 **Ch. V. Langlois** și **Ch. Seignobos**, *Introduction aux etudes historiques*, ed. II, Paris, 1899, pp. 154-155.

10 În special **E. Bernheim**, *Lebrbuch der historischen Methode und Geschichtsphilosophie*, ed. V-VI, Leipzig, 1908, pp. 349-350.

11 **Mircea Eliade**, *Mythe et épopée*, Gallimard, 1974, vol. I, p. 10.

12 **D. Onciul**, *Opere complete*, ed. critică de Al. Sacerdoțeanu, București, 1946, p. 53.

13 **Gh. Brătianu**, *op. cit.*, p. 129.

14 **E. Bernheim**, *op. cit.*, pp. 349-350.

15 Astfel începuturile legendare ale Bălăcenilor se găsesc în balade sârbești și bulgare.

16 **C. Obedeanu**, *Aga Constantin Bălăceanu*, București, 1904, pp. 7-12.

17 **Șt. Greceanu**, *Genealogii documentate ale familiilor boerești*, București, 1913, vol. I, pp. 96-97.

18 Foaia de zestre se află în arhiva autorului.

19 Și-au pus numele lor nou (Bălăceanu) pe pisania bisericii construită de ei la Miroși.

20 DANIC, Schitul Dintr-un Lemn, pachet 44, doc. 42 (vezi și Șt. Greceanu, *Genealogii documentate*, București, 1913, vol. I, p. 204).

21 Pe armele de concesiune date de aula regală maghiară și apoi de cea imperială austriacă lui Aga Constantin Bălăceanu și urmașilor săi; leul rampant este înlocuit cu un „dextrochere", ținând o sabie și însoțit de un cap de turc tăiat. Pentru stema sigilară a marelui Agă Constantin Bălăceanu vezi Dan Cernovodeanu, *Știința și arta heraldică în România*, București, 1977, pp. 388-389; pentru stema contesei Elena Bălăceanu (probabil a lui Ion Groful Bălăceanu) există o pecete cu tuș pe un zapis din 5.I.1795, dat de ea împreună cu sora ei Maria viitorului mare ban Constantin Bălăceanu, aflat în arhiva autorului (vezi și Șt. Greceanu, op. cit., pp. 135 și 246).

22 **D. Cernovodeanu**, *op. cit.*, p. 39.

23 **Leo Frobenius**, *Kulturgeschichte Afrikas*, Zürich, 1933, pp. 63-101 (în special harta nr. 7, p. 96).

24 **Wilhelm II**, *Erinnerungen an Korfu*, Berlin-Leipzig, 1924, fig. 18.

25 **Ed. Meyer,** *Reich und Kultur der Chetiter*, Berlin, 1914, fig. 83.

26 **J.F. Jules Pantet**, *Code héraldique*, Paris, 1843, p. 97 (art. 261).

27 **L. Frobenius**, *op. cit.*, pp. 101-153, harta nr. 10 p. 136.

28 **A. Putier**, *Mémoires de la Delegation en Perse*, XIII, Paris, 1912, p. 139.

29 Pentru problema „Würgermotiv"-ului, vezi L. Frobenius, op. cit., pp. 142-146.

Un document „mai valoros decât Columna lui Traian"

Certificatul de naştere al popoarelor latine

ION NANIA

Pârâul Mozacu este cel mai important afluent al Drâmbovnicului, de pe partea stângă. Drâmbovnicul izvorăşte de la vest de satul Geamăna, din Izvorul Tufeştilor, azi dispărut; se menţine doar o vagă urmă de mlaştină, la o altitudine de 321 m. Se varsă în Neajlov, pe partea dreaptă, la sud de Obedeni, la o altitudine de 79 m; are o lungime de 129,45 km şi un bazin cu o suprafaţă de 636,5 kmp, parcurgând o altitudine medie de 185 m, cu o pantă medie de 14 m/km.

Mozacu, afluentul său de partea stângă, îşi are obârşia în Heleşteul Gogorică din comuna Oarja, la sud de Piteşti, în care se adună apele vâlcelei Ghimpele, de la o altitudine de 275 m. Are o lungime de 33 km, iar dacă am lua în seamă şi vâlceaua Ghimpele, 34,6 km. Se varsă în Drâmbovnic în punctul „La Gâscărie", aproape de Biserica de Jos, cu hramul Sf. Nicolae, din Babaroaga-Mozăceni, la o altitudine de 167,5 m.

Valea pârâului Mozacu, naşul comunei Mozăceni, constituie un adevărat miracol; a atras pe oameni, din preistorie până în Evul Mediu, aşa cum lumina lămpii atrage fluturii pe timp de noapte. A fost cea mai locuită vale din România şi, poate, chiar din Europa. Până în prezent nu cunoaştem decât Valea Mostiştei pe care s-au descoperit 128 de vetre de interes arheologic.[1] Să nu uităm însă că Mostiştea are o lungime de 92 km, aproape de trei ori mai lungă decât Mozacu; pe de altă parte Mostiştea are o suprafaţă de 1.734 kmp[2], adică de peste 2,88 mai mare decât suprafaţa întregului bazin al Drâmbovnicului, ceea ce dovedeşte că Mozacu rămâne o vale unică în România în ceea ce priveşte locuirea umană de-a lungul timpurilor, prin cele 116 vetre arheologice.

Dacă ţinem seama că în 30 de puncte de pe Valea Mozacului avem câte două straturi de cultură, din epoci diferite, în patru câte trei straturi de cultură, în alte patru puncte câte patru straturi de cultură, iar în punctul 67, cinci aşezări din tot atâtea epoci, pe Mozacu se află, de fapt, 170 de aşezări din toate epocile istorice[3], ceea ce nu întâlnim pe nicio vale de pe teritoriul României şi, după câte cunoaştem, nici pe alte văi minore din Europa.

Dintre cele 116 puncte arheologice, cel mai important rămâne nr. 115, aflat pe teritoriul comunei Mozăceni, pe stânga pârâului Mozacu, între râu, Balta Mare (Balta Iancului) şi Balta Mică la vest şi Drumul Mare (Drumul Misilor, Drumul Guşaţilor) la est, cu o sporadică întindere şi dincolo de acest drum medieval, primul drum de importanţă europeană din Ţara Românească atestat în itinerarul din Bruges[4], redactat între anii 1380-1390[5].

Pe această vatră a existat o locuire neîntreruptă din fazele timpurii ale epocii bronzului până în Evul Mediu. Era un loc de o frumuseţe fără egal în Câmpia Română, cu o mică zonă neatinsă niciodată de fierul plugului, cu două bălţi bogate în peşte, cu izvoare de suprafaţă care nu-şi încetau niciodată curgerea, toate în imediata apropiere a unei păduri, unică pentru Câmpia Română până la instaurarea bolşevismului, loc în care bujorul românesc (*Paeonia peregrina* Mill. var. *romanica* (Brandza) A. Nyár.), stânjenelul de pădure (*Iris pseudocyperus* Schur) şi crinul de pădure (*Lilium martagon* L.), deşi acesta este specific zonelor mai înalte, erau la „ele acasă", alături de multe alte plante dispărute din zonă în ultimii 30-40 de ani. Aici a fost un adevărat colţ de rai în care, din punct de vedere arheologic, s-a aflat o adevărată „Troie" a României. S-a aflat; în 1985 totul a fost împins cu buldozerele pentru drenarea râului şi acoperirea bălţilor, pentru a reda agriculturii cât mai mult teren, chiar dacă suprapunerea straturilor arheologice şi humusul erau îngropate şi acoperite cu pământ steril, rămânând o vastă suprafaţă deşertică.

În ziua de duminică, 2 aprilie 1972, în cotul în care râul Mozacu îşi schimba brusc direcţia dinspre nord-sud spre sud-vest, în apa din gura pârâului, am descoperit un topor de piatră de o rară frumuseţe (fig. 1). Este lucrat dintr-o rocă foarte dură, de culoare neagră, cu pigmenţi mici şi rari de culoare castanie; are înălţimea de 13,8 cm, cu muchia rotundă, cu diametrul maxim de 5,7 cm, bombată ca un disc, ruptă din vechime într-o parte. Sub muchia în formă de disc, toporul se subţiază având un diametru de 4,5 x 4,3 cm, pentru ca din nou se se îngroaşe printr-o nervură aflată cam la 1/3 din partea superioară a găurii pentru introducerea cozii, unde capătă o grosime de 5,5 cm. Gaura are un diametru de 1,8 cm. De sub nervura circulară corpul toporului începe să se subţieze, având grosimea de 4,85 x 4,5 cm la marginile inferioare ale găurii. Pe ambele părţi, de sub gaură, pornesc în jos două şănţuleţe largi în partea superioară de circa 1,4 cm şi care se pierd la tăişul care devine mai lat; după ce toporul atinge lăţimea de circa 4 cm, tăişul atinge 4,8 cm, pentru a lua o formă convexă; deasupra gurii, unde atinge lăţimea de 4 cm, grosimea atinge 3,45 cm. Pe partea care are discul muchiei ştirbit din vechime, leafa posedă o ştirbitură lată de 1,9 cm şi înaltă de 1,2 cm, iar pe partea opusă o altă ştirbitură de circa 1 cmp, ambele provenite

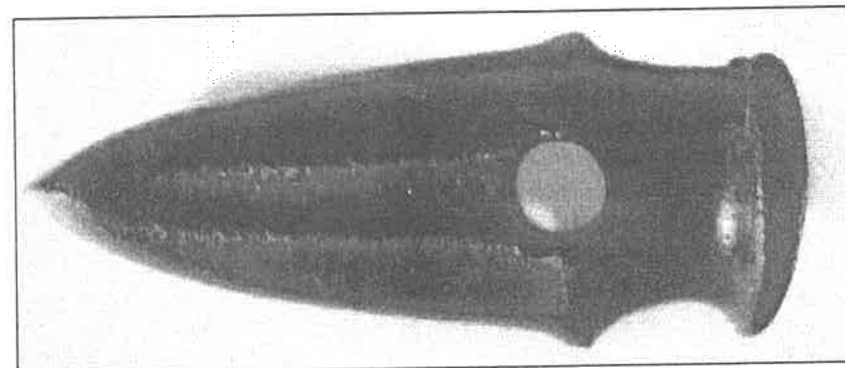


Fig. 1. **Toporul de comandant**



Fig. 2. **Toporul cu inscripţia**

Fotografii executate de Cristian Neacşu din Chateauroux - Franţa.

din folosirea toporului în vechime. Amintim că un topor asemănător a fost descoperit în anul 1953 de familia Palcu, din satul Teiu Vale, într-o mare aşezare din epoca bronzului aflată la est de comuna Teiu, între Tufa lui Falcă şi râul Neajlov, cu ocazia răririi porumbului, pe care ni l-a dat, în 1958, Palcu Gheorghe, elev la Şcoala Teiu. Din nefericire acest superb exemplar a fost expus în Muzeul Comunal Teiu, muzeu sătesc unic în judeţul Argeş, înfiinţat de noi în perioada 18 martie - 19 iunie 1964[6] şi avea să dispară odată cu desfiinţarea muzeului de către bolşevicul Vasile Fălcescu[7], devenit director de cămin cultural în comuna Teiu. Bucuria găsirii unui alt exemplar asemănător avea să fie cu atât mai mare, dacă avem în vedere că în România nu se găsiseră topoare lucrate în această manieră, de o asemenea frumuseţe. Fără discuţie că aceste topoare au aparţinut unor conducători, unor şefi locali.

În aceeaşi zi, 2 aprilie 1972, dărâmând cu un ţăruş malul crăpat am mai descoperit încă două obiecte. Este vorba despre un cuţit lucrat dintr-o rocă dură, de culoare cenuşie, prin şlefuire, având o formă curbată, lung de 10,8 cm; curbura are pe muchie 12,4 cm, iar pe tăiş 11 cm; are o grosime maximă de 0,97 cm, iar lăţimea maximă de 2,8 cm. Cuţitul este prevăzut cu o gaură pentru purtat, dată deasupra lăţimii şi grosimii maxime, spre partea activă a gurii şi era folosit de vânători la jupuirea animalelor vânate. Fotografiile ambelor obiecte - toporul şi cuţitul - au fost publicate de noi ca găsite pe Valea Mozacului, fără alte explicaţii.[8]

Un alt obiect găsit prin dărâmarea malului, la adâncimea de 30-40 cm de la nivelul solului, este o măciucă din piatră lucrată prin şlefuire pentru biciul de luptă, dar, credem noi, şi pentru plasa de pescuit. De formă sferică-aplatizată, este confecţionată dintr-o rocă cenuşie cu pigmenţi albi foarte rari şi negricioşi foarte deşi. Are diametrul de 6,8 cm şi este înconjurată de un brâu lat de 0,9-1,3 cm pe care se păstrează cioplíturile verticale ale cioplirii anterioare şlefuirii şi o **scriere cu litere ale alfabetului latin vechi** (nedescifrată până în prezent), brâu care pe lăţimea sa dă o formă cilindrică părţii centrale a obiectului. Credem că această zonă a rămas neşlefuită datorită faptului că la perforare, care s-a efectuat concomitent cu şlefuirea, roca a cedat, producându-se o ruptură care într-o parte ajunge până la 0,5-0,6 cm de marginea brâului neşlefuit, pe o suprafaţă de 2 cm de marginea găurii. Grosimea maximă în zona în care s-a rupt doar marginea găurii este de 4,2 cm. Pe partea întreagă, de unde a început perforarea, gaura are un diametru de 2,5 cm, iar în partea opusă, cu ruptura, de 2 cm.

Având în vedere bogăţia materialelor care apăreau în întreaga zonă după arăturile adânci de toamnă şi primăvară, vizitam permanent zona, aproape după fiecare ploaie. La aproximativ 25-30 m de buza malului amintit, aveam să găsim un obiect care rămâne unicat pentru arheologia mondială. Este un toporaş cu gaură pentru introducerea cozii (Î = 8,75 cm; l = 3,76 cm şi grosimea de 3,3 cm sub gaură); diametru găurii este în faţă de 1,7 cm, iar pe partea opusă de 1,3 cm; leafa, uşor convexă, are lăţimea de 2,45 cm, cu câte o mică

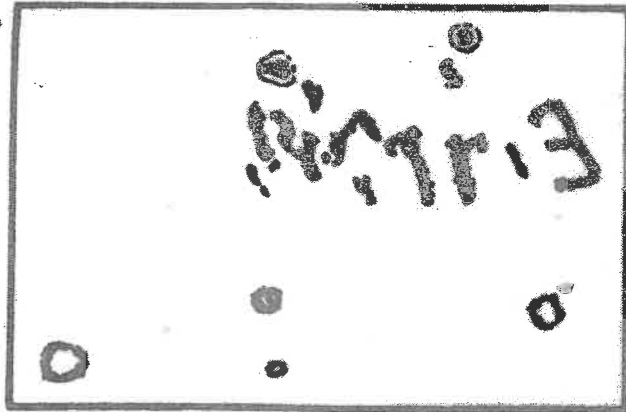


Fig. 3. **„Cassiopea" care încadrează inscripția de pe topor;**
desenele au fost executate de Romulus Constantinescu

știrbirtură pe fiecare parte, datorate folosirii din vechime. Muchia are formă de calotă neregulată. Este lucrat dintr-o rocă dură, cu rare, dar mari pete feruginoase. Pe partea din față, unde iese capătul cozii, posedă mici pigmenți circulari de siliciu sau cuarț care, după spălare și curățire devin strălucitori ca niște diamante, asemănându-se cu anumite constelații în miniatură; pe celelalte părți acești pigmenți, ceva mai mari și mult mai rari, s-au oxidat; au devenit ruginii (fig. 2).

Pe partea dreaptă, dacă toporul ar fi ținut de coadă și l-am privi, începând cam din dreptul treimii superioare a găurii, spre muchie, dispunerea acestor pigmenți oxidați azi, deveniți ruginii, este asemenea stelelor din Cassiopea (fig. 3).

De necrezut! Fantastic! Între cele patru „stele" dispuse în formă trapezoidală se află scris prin săpare, în corpul dur al toporului, cu litere asemănătoare celor ale alfabetului etrusc timpuriu (fig. 4), în afară de litera „P", care este „perfecționată", părând a unui alfabet mai evoluat, trei cuvinte latine: SVI MI PIE (fig. 3), care se traduc foarte clar și ușor: PENTRU MINE CU DREPTATE (în latina clasică se poate traduce și „cu evlavie", „după dreptate", „după lege").

Așadar „S" este puțin diferit de cel din scrierile cu alfabete timpurii în etruscă sau latină, poate datorită greutății gravării în piatră, dacă nu cumva e chiar forma veche, de început, din care a evoluat în alfabetele cunoscute. Litera „Y" (ÜPSILON) a evoluat în V= U din alfabetele clasice din etruscă și latină; litera „I" s-a păstrat; „M" este identică aceleia din alfabetul etrusc timpuriu; litera „P" din alfabetul getic timpuriu este diferită de aceea din alfabetele timpurii din etruscă și latină; bucla literei getice a fost de la bun început sus, în partea dreaptă a liniei verticale, ceea ce s-a petrecut cu litera „P" din etruscă și latină abia în alfabetele clasice. Litera „E" abia se distinge în inscripția de pe toporul nostru și numai dintr-o anumită poziție, fiind tocită prin folosirea obiectului în vechime; ea seamănă perfect cu cea din alfabetul timpuriu, dar și clasic (fig. 4).

De la prima vedere se observă că literele alfabetului getic timpuriu, de pe Valea Mozacului, au fost mai „perfecționate", mai „evoluate", iar citirea se face de la stânga la dreapta, ca și azi, ceea ce s-a impus la toate popoarele care folosesc alfabetul zis „latin", de fapt alfabetul getic.

Nu trebuie să pierdem din vedere că istoria unui popor, deci și arheologia, ca știință auxiliară a istoriei, nu pot fi înțelese, luate separat, fără cunoașterea în profunzime a etnoculturii, cutumelor și credințelor poporului respectiv. Poporul român a numit dintotdeauna Cassiopea, Scaunul lui Dumnezeu. Scrierea celor trei cuvinte - rugăciune - în interiorul „constelației" respective nu este întâmplătoare. Ea reflectă o concepție bine conturată și generalizată în mentalitatea geților timpurii de pe Valea Mozacului și din întreg spațiul getic al vremii respective. Iată de ce considerăm că micul toporaș de pe Valea Mozacului, de la Mozăceni, va revoluționa istoriografia poporului român, dar și a triburilor și mai apoi a popoarelor latine.

S-a susținut și se susține că alfabetul a apărut în Fenicia. „Cea mai mare realizare a culturii feniciene este sistemul de scriere alfabetică, care apare în Fenicia în secolul al XIII-lea î.Cr. Starea de dezvoltare a comerțului impunea găsirea unui sistem de scriere simplu, cu ajutorul căruia să se poată întocmi cât mai repede documentele comerciale. Tocmai de aceea a apărut alfabetul - cel mai simplu și practic sistem de scriere - în Fenicia, unde comerțul ajunsese la o atât de mare dezvoltare"[9]. Dar scrierea alfabetică feniciană a avut la bază și s-a inspirat după scrierea cuneiformă babiloniană, care a pătruns în Siria de Nord pe la 2000 î.Cr. și a fost simplificată, dând naștere scrierii cuneiforme nord-siriene formate din 30 de semne alfabetice.[10] Așadar, alfabetul fenician este o evoluție a scrierii nord-siriene, care a avut nevoie de 700 de ani până la perfecționarea scrierii la fenicieni între anii 1300-1201 î.Cr.

Pentru rezolvarea vechimii scrierii geților de pe Valea Mozacului ne vin în ajutor două vase găsite de profesorul Florea Bratu, din Mozăceni, în malul de

\=S; ч=V; ı=I; M=M; ı=I; r=P; \=I; 3=E.

Fig. 4. **Literele alfabetului latin vechi de pe topor.**

unde provine toporul „de comandant", cuțitul vânătorului și măciuca pentru biciul de luptă găsite de noi la data de 2 aprilie 1972,[11] mai ales vasul care, ca format, dar și ca decorație, își găsește asemănări perfecte în vasele aparținând culturii Verbicioara, descoperite la Govora-Sat, județul Vâlcea[12]. Raportul Tei-Verbicioara este dovedit pe deplin prin descoperirea a două văscioare de tip Tei III în așezarea eponimă a culturii Verbicioara III[13], ulterior fiind dovedite și alte pătrunderi Verbicioara în așezări din faza Tei III[14]. Ceramica de pe Valea Mozacului și Drâmbovnicului dovedește că zona vestică a Munteniei este un spațiu de puternică interferență între cultura Verbicioara III cu faza Tei III. Cunoaștem că în cronologie absolută Verbicioara III și Tei III se încadrează cam pe la 1500-1375 î.Cr.[15]. Dacă fenicienii au inventat alfabetul între 1300-1201 î.Cr., reiese că geții de la Mozăceni cunoșteau un alfabet mult mai perfecționat, care cuprindea și vocalele, cu cel puțin 200-175 de ani mai înaintea alfabetului punic.

Inventarea alfabetului de către geții timpurii, de pe Valea Mozacului, nu trebuie să ne surprindă dacă avem în vedere descoperirea de la Tărtăria[16] care, prin scrierea descoperită pe tăblițele de lut de aici, a uimit lumea științifică, academicianul V.I. Georgiev mărturisind cu hotărâre că „tăblițele de la Tărtăria sunt... mai vechi cu un mileniu decât monumentele scrierii sumeriene (ele datează din prima jumătate a mileniului IV î.Cr.). Aceasta ar însemna pur și simplu că scrierea, sub forma pictogramelor, a apărut în sud-estul Europei și nu în Mesopotamia, cum se credea până acum", descoperire consolidată ulterior prin tăblițele dezgropate la Karanovo și Gracianița în Bulgaria[17]. Apariția primei scrieri pictografice în spațiul carpato-balcanic și acum dovedirea primei scrieri alfabetice pe Valea Mozacului, la limita interferenței Câmpiei Piteștilor cu Boianu-Burdea, reliefează gradul de cultură și civilizație, de gândire, pentru locuitorii acestui spațiu.

Pentru istoria poporului român și, de ce nu, a Europei, micul toporaș de piatră valorează mai mult decât tot ce s-a păstrat din templele și turnurile zigurate ale Babilonului, decât toate cetățile din piatră ale civilizației mediteraneene. Cele trei cuvinte latine ale rugăciunii meșterului get din cultura Tei-Verbicioara dezleagă multe enigme și pune capăt multor discuții, reliefând gândirea genială a lui Vasile Pârvan care, încă din 1926, îndrăznea să afirme că „...ținuturile carpato-danubiene vor constitui în viitor un mare capitol din istoria antică a Europei începând încă de la 3000 a.Chr., grație exclusiv materialului arheologic"[18], întrucât „Examinarea atentă a formelor de civilizație din La Tene ne arată că de fapt istoria națiunii daco-romane... etnografic - ea începuse încă din vârsta bronzului. Protoistoria Daciei e introducerea cea mai potrivită la istoria romanismului oriental. *Așezată între lumea cimmero-scytho-greacă din E și cea italo-illyro-celtă din V, de mentalități și civilizații profund diferențiate, Dacia a ales încă de la 1000 a.Chr. lumea Apusului: rezultatul nu putea fi decât romanizarea Daciei*"[19]. Iată acum certificatul de naștere al romanității; geții timpurii constituiau parte din această romanitate. Mai mult, se spulberă și acea găselniță prin care limbile indo-europene au fost împărțite în două mari ramuri, pe baza unui singur cuvânt, în *centum* și *satem*. Descoperirea de pe Valea Mozacului spulberă aberația care susține dispariția limbii geto-dacilor, adică a dispariției celui mai numeros popor european al antichității. Și aceasta numai în 165 de ani de stăpânire romană, adică în timpul a trei-patru generații! De aici s-au născut și năstrușnicele teorii ale exterminării, ale emigrării în masă, ale vidului de populație în spațiul carpato-dunărean.

Dacă ne gândim mai bine, marea întrebare a romanizării geto-dacilor nu este lipsită de temei. Evreii au stat risipiți, în familii izolate, în mijlocul celor mai diverse neamuri, 2000 de ani, dar n-au „dispărut" ca geto-dacii. S-ar putea motiva că s-au menținut grație culturii lor superioare pe care și-au păstrat-o din antichitate. Ei, bine, în cazul acesta nimeni n-ar îndrăzni să spună că țigani au avut o cultură superioară popoarelor în mijlocul cărora au trăit, ducând o viață sălbatică și nomadă, lipsiți, până nu demult, de tot ce s-ar fi numit binefacere și civilizație. Și atunci cum se explică faptul că țigani nu și-au pierdut etnitatea și vorbesc încă limba țigănească, permițându-le țiganilor care au trăit în mijlocul diferitelor popoare să se înțeleagă destul de bine în limba lor? Să rămânem numai la aceste două exemple, fără să mai amintim numeroasele popoare care au stat sub jug străin secole de-a rândul, nu numai în Evul Mediu, ci până în pragul istoriei contemporane, când mijloacele de impunere a limbii stăpânitorilor erau incomparabil mai evoluate decât acum 2000 de ani și este suficient. Mai este cazul să amintim că cehii și slovacii sunt invadați de pătrunderea germanilor în secolul al XIII-lea și au stat sub stăpânire germanică până la 28 octombrie 1918 și că în cei peste 600 de ani de stăpânire străină n-au fost desnaționalizați? Și doar n-au fost atât de numeroși ca geto-dacii. Întrebarea devine și mai enigmatică dacă ne gândim că numai o mică parte din teritoriul locuit de geto-daci a fost cucerit și stăpânit de romani; marea majoritate a geto-dacilor au rămas în afara granițelor Imperiului Roman.

Această problemă și-au pus-o, nu de puține ori, oameni de știință, istorici și scriitori. Încă de la începutul secolului al XX-lea Nicolae Densușianu, în vasta sa lucrare „Dacia preistorică", după unii plină de fantezii, dar și cu multe lucruri bune, demne de luat în seamă, afirma: „De fapt limba Geților și a Dacilor avea un caracter proto-latin; ea forma numai ram, séu un dialect particular rustic al limbei pelasge"[20]. Ion Al. Brătescu-Voinești își exprima astfel nedumerirea: „Mai

bine de o sută de ani a stat Basarabia sub dominaţie rusească; o sută cincizeci de ani a stat Bucovina sub dominaţie austriacă; o mie de ani a stat Ardealul sub stăpânire ungurească - şi totuşi basarabenii, bucovinenii şi ardelenii nu şi-au uitat limba. Şi ceea ce nu s-a putut realiza într-o vreme în care o reţea de comunicaţie mult superioară celei de acum 2000 de ani, ceea ce n-au putut realiza unguri în 1000 de ani cu toate mijloacele de constrângere pe care le-au întrebuinţat au putut-o realiza soldaţii şi coloniştii romani în 167 de ani de dominaţie pe toată întinderea de pământ în care trăiesc azi romanii?! S-o creadă cine poate - eu n-o cred".[21] Scriitor, fără o pregătire istorică temeinică, autorul ajunge la concluzia eronată că geto-dacii au venit din India: „Domnul Marin Bărbulescu-Dacu, fost funcţionar superior la poşta centrală din Bucureşti, după ce a ieşit la pensie, s-a retras la o mică proprietate, din Comuna Periş, unde în colaborare cu fiica sa Maria a tipărit o carte întitulată Originea daco-tracică a limbii române. Această carte cuprinde un vocabular româno-sanscrit, în care sunt înşirate 6.300 de cuvinte româneşti cu arătarea cuvintelor sanscrite din care se trag. Asemănarea lor nu lasă nici o urmă de îndoială că sunt strâns înrudite. Domnul Marinescu-Dacu a călătorit în India, unde a descoperit un ţinut care se numeşte Dacia şi ai cărei locuitori se numesc Daci. Şi dacă e aşa, dacă geto-dacii au venit în Europa de acolo nu e mai firesc să susţii că aceste cuvinte se găseau în limba lor cu mult înainte de sosirea romanilor, decât să pretinzi că le-au căpătat de la soldaţii şi coloniştii romani?"[22]

Am redat doar câteva aspecte din vastele discuţii privind limba geto-dacilor. Certificatul de „naştere a latinităţii" apărut în cultura Tei-Verbicioara pe Valea Mozacului face lumină în această problemă. Aici a fost leagănul latinităţii; din această zonă au roit neamurile latine. De-acum sunt spulberate aberaţiile care susţin că a dispărut limba geto-dacilor şi că din toponimia autohtonă nu mai păstrăm decât numele a cinci râuri pe care românii aveau să le preia de la slavi[23], idee reluată şi susţinută cu vehemenţă de I.I. Russu: „În Tracia şi Moesia, ca şi în Dacia carpatică - întrucât poate fi întrevăzut atare fenomen în izvoarele scrise greceşti şi romane - dispar pe neobservate graiul popular autohton, ca şi toate numele personale atât de numeroase, caracteristice ale traco-dacilor: din acestea nu s-a transmis n i m i c (deci se reliefează n i m i c, n.n.) vreunei populaţii, total pierzându-se fără urmă căzând definitiv în desuetudine şi uitare la sfârşitul veacului al VI-lea".[24]

Astfel de duşmani ai latinităţii geţilor au existat încă din antichitate. Numai astfel de persoane au făcut să se piardă a b s o l u t toate scrierile autorilor antici cu privire directă la geto-daci, chiar şi însemnările lui Traian şi „Getica" lui Criton, medicul său. Descoperirea de la Mozăceni repune în drepturile cuvenite originea poporului geto-dac, a poporului român.

Toporul, „bibliotecă străveche", de la Mozăceni, reliefează încă un aspect, nu lipsit de importanţă. Inscripţia-rugăciune este încadrată de punctele asemuite de meşterul get cu stelele din Cassiopea, ceea ce dovedeşte că geţii timpurii aveau noţiuni precise de astronomie. Dacă din steaua din mijloc a Carului Mare („roata dinspre oişte") se duce o linie la Steaua Polară şi se prelungeşte cu o distanţă egală în partea opusă, se atinge Cassiopea. Această constelaţie este formată din cinci stele principale dispuse asemenea picioarelor îndepărtate ale literei W; steaua cea mică, care închide pătratul Cassiopeei, îi dă forma unui scaun. Această constelaţie nu apune niciodată; se învârteşte în jurul Stelei Polare, fiind întotdeauna opusă Carului Mare; aşadar „Steaua Polară este osia împrejurul căreia se învârtesc aceste două constelaţii"[25]. Este de la sine înţeles că geţii timpurii cunoşteau aceste constelaţii şi aflau repede Steaua Polară. Cassiopea fiind „formată din cinci stele principale", aşezate ca picioarele îndepărtate ale literei W", iar „Steaua cea mică (Kapa), care termină pătratul, îi dă apoi forma unui s c a u n"[26] (sublinierea autorului sau a traducătorului), nu trebuie să ne mire faptul că poporul român a numit dintotdeauna această constelaţie „Scaunul lui Dumnezeu"[27] (fig. 5).

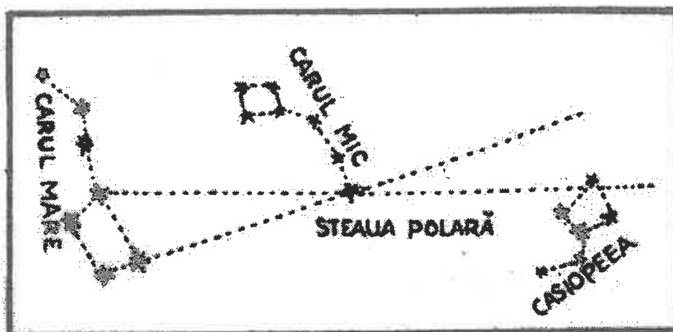


Fig. 5. **Constelaţia Cassiopea în raport cu Carul Mare, Carul Mic şi Steaua Polară**
(după Camille Flammarion).

Punctele strălucitoare de pe faţa toporului au putut fi asemuite şi cu alte constelaţii cunoscute de poporul geto-dac şi apoi român, cum ar fi: Carul Mic, Căţelul (Câinele Mic), Rariţa ş.a.

Dacă avem în vedere faptul că limba şi credinţele unui popor sunt cele mai statornice componente ale culturii, cunoscând faptul că epoca bronzului înlătură cultul maternităţii şi fertilităţii, geţii adoptând un cult astral-solar, avem toate motivele să credem că monoteismul getic, bine dovedit[28], îşi are obârşia în faza Tei III - Verbişoara III, adică în perioada când geţii de pe Valea Mozacului, de pe teritoriul satului Misi[29], aveau un meşter care ne-a lăsat moştenire prima rugăciune către divinitatea unică, supremă: SVI MI PIE - „Pentru mine cu dreptate" („cu evlavie", „după dreptate", „după lege"), încadrată de asemuita „constelaţie" de pe topor cu *Scaunul lui Dom(i)ne Deus - Domnul Zeu* - Dumnezeu, numit de geţi Zalmoxis, zeu al cerului, al cultului solar, ceea ce a determinat şi scrierea getică, de la stânga la dreapta, conform „mersului" astrelor pe Firmament.

1 **D. Şerbănescu, G. Trohani**, *Cercetări arheologice pe Valea Mostiştei*, în: „File de Istorie, Ilfov", 1978, pp. 17-42.
2 **I. Ujvári**, *Geografia apelor României*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1972, p. 464.
3 **Ion Nania**, *Mozăceni - o veche aşezare din fosta ţară Vlaşca*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2004, pp. 85-136.
4 **J. Lelewel**, *Géographie du Moyen Âge*, Bruxelles, 1857, pp. 285-308.
5 *Călători străini despre ţările române*, vol. I, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1968, pp. 21-22.
6 Ca delegat al Muzeului Regional Argeş, cu ordinul de deplasare nr. 337-18.IV.1964.
7 Individul care a scris că Tufa lui Falcă se află la sud de comuna Teiu, confundând sudul cu estul, dovedind că nu cunoaşte nici punctele cardinale; vezi: **Vasile Fălcescu**, *Teiu - cuibul părăsit al lui Vladimir Streinu*, Editura Didactica Nova, Piteşti, 1998, p. 19. Pentru V. Fălcescu soarele răsare de la miazăzi de comuna Teiu.
8 **Ion Nania**, *Istoria vânătorii în România (Din cele mai vechi timpuri până la instituirea legii de vânătoare - 1891)*, Editura Ceres, Bucureşti, 1977, p. 69.
9 **V.I. Avdiev**, *Istoria Orientului antic*, Editura de Stat, Bucureşti, 1951, p. 216.
10 **Ibidem**, p. 217.
11 Mulţumim şi pe această cale domnului prof. **Florea Bratu** pentru amabilitatea cu care ne-a pus la dispoziţie cele două vase.
12 **D. Berciu**, *Die Verbicioara - Kultur - Vorbericht über eine neue*, in Rumänien entdeckte Bronzezeitliche Kultur, Dacia, V, 1961, Fig. 8/1, 2, 5, 6, p. 138; Fig. 9/2, p. 139.
13 **Ibidem**, Fig. 4/5, p. 133 şi Fig. 17/3, p. 147.
14 **Valeriu Leahu**, *Date noi cu privire la faza Tei III în lumina ultimelor săpături arheologice*, SCIV, Tomul 17, nr. 1, 1966, p. 16.
15 **Sebastian Morintz**, *Contribuţii la istoria tracilor timpurii - I - Epoca bronzului în spaţiul carpato-balcanic*, Editura Academiei, Bucureşti, 1978, p. 190, Tabel cronologic...
16 **N. Vlassa**, *Tărtăria*, în: *Manuel encyclopédique de préhistoire et protohistoire européennes*, II, Praga, (1969), sub red. prof. **Jan Filip**, pp. 1435-1436.
17 **Acad. V.I. Georgiev**, *O ipoteză senzaţională: Originile scrisului: Mesopotamia sau... sud-estul Europei?* - Interviu consemnat de **Ştefan Andreescu**, Magazin Istoric, Anul VI, nr. 3 (60), martie 1972, p. 20. Cit. şi **Paul Tonciulescu**, *De la Tărtăria la Ţara Luanei*, Editura Miracol, Bucureşti, 1994, p. 9. Autorul prezintă un amplu comentariu, pp. 9-20.
18 **Vasile Pârvan**, *Getica - O protoistorie a Daciei*, Cultura Naţională, Bucureşti, 1926, p. 648.
19 **Ibidem**, p. 646.
20 **Nicolae Densuşianu**, *Dacia preistorică*, Bucureşti, 1913, p. 213.
21 **Ion Al. Brătescu-Voineşti**, *Originea neamului românesc şi a limbii noastre*, Editura „Cartea Românească" Bucureşti, 1943, p. 35.
22 **Ibidem**, pp. 46-47.
23 *Istoria României*, vol. I, *Comuna primitivă. Sclavagismul. Perioada de trecere la feudalism*, Editura Academiei, Bucureşti, 1960, p. 262.
24 **I.I. Russu**, *Elementele traco-getice în Imperiul Roman şi în Byzantium (veacurile III-VII), contribuţie la istoria şi romanizarea tracilor*, Editura Academiei, Bucureşti, 1976, p. 162: **Ion Nania**, *După concepţia unor cercetători români, Robert Roesler avea perfectă dreptate*, în „Restituiri - Piteşti", anul 4, nr. 11, mai 2006, pp. 20-21.
25 **Camille Flammarion**, *Ce e cerul? Astronomie populară* - Traducere de **Victor Anestin**, Editura Librăriei „Universala" Alcalay & Co., Bucureşti, (f.a.), p. 219.
26 **Ibidem**.
27 În 1957, din 100 de locuitori în vârstă de peste 40 de ani, din satul Leşile, 82 cunoşteau şi indicau Scaunul lui Dumnezeu; în Babaroaga cunoşteau această constelaţie 71% din locuitori de aceeaşi vârstă. În anul 2000 o singură persoană din Leşile, **Gogu V. Stăncuţu** (n. 27 septembrie 1911), mai cunoştea această constelaţie, iar din Babaroaga, nimeni. Opresiunea bolşevică a şters din memoria colectivă şi numele acestei constelaţii cunoscută pe pământul românesc de aproape 4000 de ani.
28 **Ion Nania**, *Au fost dacii politeişti?*, *Noi tracii*, Milano, Anul III, nr. 39, Noiembrie 1977, pp. 1-6 şi nr. 40, Decembrie 1977, pp. 4-8; **idem**, *Religia geto-dacilor - bază a ortodoxiei româneşti*, Argessis, seria Istorie, Muzeul Judeţean Argeş, tom VIII, 1999, pp. 21-44.
29 Numele vechi al actualului sat Mişei din comuna Mozăceni. La 1888 satul încă mai era numit Misci: **George Ion Lahovari**, *Dicţionar geografic al judeţului Argeş*, Societatea Geografică Română, Bucureşti, 1888, pp. 109-110. Prin 1940-1941 foştii locuitori ai satelor Romanaţi şi Româneşti, care au format iniţial satul Mozacu, numeau satul Mişei, precum şi locuitori săi, Misi: inf. **Ştefan D. Tantană**, n. 12 septembrie 1861 în satul Romanaţi, dar înregistrat Negraşi. Prima atestare documentară a satului datează de la 3 februarie 1627 cu numele Mişi: **Ion Nania**, *Mozăceni - o veche aşezare din fosta ţară Vlaşca*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2004, pp. 330-332.

De la organicismul evoluționist spenglerean la conservatorismul extremei drepte

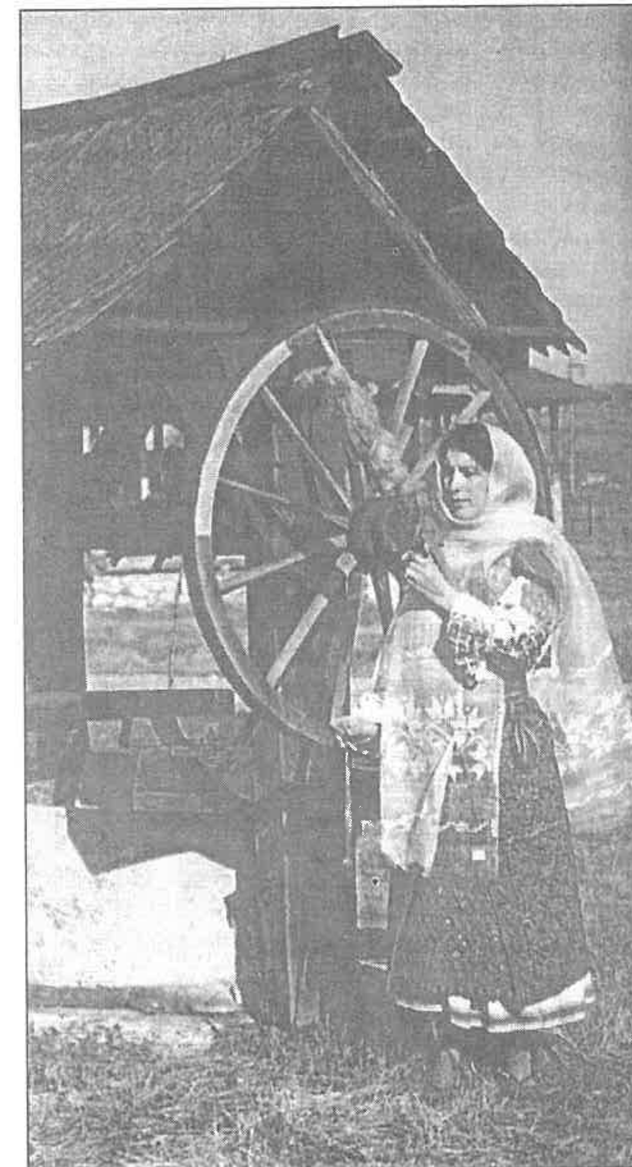
STAN I. FLOREA

Tranziția de la civilizația agrară la cea industrială de tip capitalist, începută, la noi în țară, în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea, a generat îndelungi discuții pro și contra în rândul unor largi categorii sociale, cu interese și orientări divergente. Opțiunile pentru noul sistem economic erau la fel de puternic susținute ca și contestările. Cei mai mulți contestatari proveneau din rândul celor strâns legați de vechile structuri economice, sociale și politice, din rândul așa-zișilor tradiționaliști, a conservatorilor care împărtășeau teoria dezvoltării organice a societății, a evoluției firești și modernizării treptate, precum și din partea celor cu dificultăți de adaptare la economia liberă și la democrația parlamentară. Pe fondul acestei stări de spirit s-au creat condiții favorabile pentru difuzarea unor idei rasiste, a unei demagogii anticapitaliste, criticării partidelor politice, denigrării regimului politic, pătrunderii și extinderii ideilor și practicilor extremiste, ale conservatorismului retrograd etc. Au fost puse premisele pentru apariția unor încercări de revigorare a ideilor organiciste readuse în dezbaterea publică de către Oswald Spengler în faimoasa sa lucrare *Declinul Occidentului*. Lucian Blaga, C. Rădulescu-Motru, Petre Andrei, P. P. Negulescu, Mircea Florian, N. Bagdasar ș. a. Nae Ionescu, Mircea Eliade, Nichifor Crainc, Nicolae Iorga și alți intelectuali din jurul celor două importante reviste de cultură *Sămănătorul și Gândirea* au împărtășit o parte din ideile și concluziile la care ajunsese celebrul savant german.

Spengler demonstra în baza unui material documentar bogat că societatea omenească urmează momentele de evoluție pe care le parcurge orice ființă biologică: naștere (copilărie), tinerețe (maturitate), îmbătrânire (decădere). Potrivit acestei scheme apreciază că societatea occidentală a intrat începând cu secolul al XX-lea în faza ultimă a evoluției sale, faza decadenței. Simbolul decadenței este trecerea de la cultură la civilizație. „Civilizațiile – afirmă Spengler – sunt stările cele mai exterioare și cele mai artificiale pe care le poate atrage o specie umană superioară. Ele reprezintă un sfârșit; ele urmează devenirea ca devenit, ca existență umană, viața ca moarte, evoluția ca încremenire, peisajul și copilăria spiritului, vizibile în doric și gotic, ca îmbătrânire a spiritului și ca metropolă pietrificată. Ele reprezintă soroc irevocabil, dar la care se ajunge întotdeauna dintr-o profundă necesitate”.[1] Civilizația, rezultatul inexorabil al epuizării potențialului creator al individului și al comunității, reprezintă anihilarea oricărei tendințe de progres. Cultul raționalismului este secondat de cultul utilitarismului, cu toate consecințele negative: **„sleirea potențialului metafizic”; apariția unui nou tip uman:** „Tipul spiritual puternic, lipsit în întregime de metafizică...”; **decăderea peisajului cultural la rangul de provincie și transformarea unui popor cu bogate forme culturale în locuitori paraziți** („fără tradiție, înecați în masa uniformă agitată, fără religie, inteligenți, sterili”), urmând drumul spre anorganic, adică spre sfârșit; **subordonarea tuturor valorilor unei valori materiale speculative, valoarea bani;** societatea își dovedește „incapacitatea de a înțelege valorile tradiționale și a legăturii organice cu societatea și comunitatea din care provin, și adoptă deviza **„ubi bene, ibi patria”; instaurează inteligența rece și perspicace în instanțele de decizii chiar și în privința problemelor personale; atitudinile și comportamentele oamenilor se lasă tot mai mult conduse de provocările instinctelor și gregarității; viața socială cultivă cu plăcere facilul („pane et circenses” exprimă sintetic formulă de viață în societatea civilizată); veșmântul luptei pentru salarii sufocă dorințele culturale etc.**[2] Starea de decadență, de declin cultural, apărea ca o consecință logică a tehnicizării vieții, a introducerii mașinismului, a creșterii rolului științelor practice în viața de zi cu zi, motivate de acțiunea legii fundamentale a economiei capitaliste, legea profitului și a succesului pragmatismului în sistemul de valori al societății.

Reticențele față de politicile folosite pentru introducerea progresului în țara noastră își aveau explicația în marile discrepanțe apărute între proiectele unei intelectualități entuziaste și nerăbdătoare să participe la edificarea unei Românii moderne prospere și realitățile dezamăgitoare înrădăcinate după Marea Unire de la 1 Decembrie 1918. Iar acele discrepanțe erau puse pe seama politicii neadecvate aplicate, a nesocotirii tradițiilor, a brutalizării sufletului românesc, a îndepărtării de modelul originar al românismului pe care îl reprezenta, în gândirea lor, țăranul și satul. Cei mai mulți dintre ei practicau în teorie și în practică un naționalism conservator care gândea fenomenul românesc într-un registru axiologic exprimat prin termenii: autohtonie – tradiție – românism (naționalism cu nuanțe ce puteau duce la concluzii cu caracter exclusivist) – cultură (redusă adesea la cultura de origine populară sau de inspirație folclorică)– om (în înțelesul patriarhal al termenului de ființă

nealterată de amoralitatea sau imoralitatea, de raționalismul sau scientismul spiritualității societății industrializate – sat (în sensul de mediu păstrător de tradiție și de viață morală pură de esență dacică) – contemplație – teocentrism – ortodoxie. Naționalismul acuzator viza practicile politicianiste, populismul și discursul găunos al guvernanților vinovați de falsă sau de totală neînțelegere a istoriei naționale, de ruperea continuității organice a evoluției, de antropocentrism, de dizolvarea ființei etnice, de lipsă totală de discernământ în alegerea căilor și modelelor de dezvoltare a țării ș.a.m.d. Naționaliștilor de extremă dreaptă le apărea România ca o țară intrată în disoluție generală, aruncată în brațele străinilor care i-au secătuit bogățiile; cu o populație obosită și tristă, invadată de străini, în special de minoritari ajunși a fi buni la toate – în economie, în administrație, în cultură, în școală, în publicistică, în justiție, în politică, în diplomație. Românii ajunseseră străini în țara lor. „Niciodată în istoria contemporană a României – scria Mircea Eliade – n-am atins o treaptă pașnică, un nivel moral mai degenerat. Niciodată nu s-au atins asemenea culmi de inconștiență și lașitate”.[3] Politicienii români, numiți de Mircea Eliade „Piloții orbi”, insensibili la durerile și la dorințele țării, s-au depărtat de pattern-ul primordial al românității. Disprețul față de realitate a dus la ruperea țării în două. O Românie alcătuită din trei milioane de orășeni din care nici un milion de români și o Românie formată din 15 milioane, din care 14 milioane sunt români, la sate. Sunt de fapt două lumi cu două Românii deosebite. România satelor și România din orașe... „România modernă” și România – cum? Arhaică? Patriarhală? Nu, ci România românească”.[4]



Adevărata eroare a politicienilor români nu se reducea numai la divizarea țării. Era mult mai profundă. Hoția a atins proporții inimaginabile furându-se ca-n codru. Burghezia națională s-a distrus în folosul elementelor alogene. Țărănimea a fost năpăstuită. Politicianismul a cuprins administrația și învățământul. Profesiunile libere s-au deznaționalizat. Toate aceste crime sunt de fapt crime împotriva siguranței statului și atentate împotriva ființei naționale.[5] Clasa politică a vremii se făcea vinovată, după opinia lui Eliade, de desconsiderarea interesului național, de neînțelegerea adevăratului curs al situației internaționale, de incapacitatea de a înțelege suferințele poporului. Toate au făcut ca „neamul românesc să nu mai aivă rezistența sa legendară de acum câteva veacuri”.[6] Politicienii (guvernanții) se comportă ca niște *Piloți orbi* pentru că „stau surâzători la cârmă, ca și când nimic nu s-ar întâmpla. Și acești oameni, conducători ai unui popor glorios, sunt uneori cumsecade, sunt uneori oameni de bună-credință și cu bunăvoință; numai că, așa orbi cum sunt, lipsiți de singurul instinct care contează în momentul de față – instinctul statal – nu văd șuvoaiele slave scurgându-se din sat în sat, cucerind pas cu pas tot mai mult pământ românesc; nu văd vaietele claselor care se sting, burghezia și meseriile care dispar, lăsând locul altor neamuri; care pe alocuri nici nu mai pare românească”.[7]

Nemulțumirea față de modernizarea forțată a țării era mai generală și avea cauze multiple: deziluziile entuziaștilor care sperau la un avânt de amploare în dezvoltarea economică și culturală și la o rapidă renaștere culturală, la înflorirea artelor și a învățământului; politicianismul generalizat și transformat într-o gâlceavă permanentă pentru dobândirea puterii. (De la 29-XI-1918-stil vechi la 23-VIII-1944, România a avut 34 de guverne. Cea mai lungă perioadă de guvernare a fost a lui I. I. C. Brătianu, 19 ianuarie 1922 – 27 martie 1926, iar cea mai scurtă a lui Gh. Gh. Mironescu, de la 7-8 iunie 1930. Cele mai numeroase guverne au fost formate de Gh. Tătărăscu (6: patru guverne succesive în perioada 5 ianuarie 1934

– 28 decembrie 1937 și două în perioada 24 noiembrie 1939 – 4 septembrie 1940), Alexandru Vaida-Voevod (4) în perioadele: 1-XII-1919 – 13-III-1920; 6 iunie – 11 august1932; 11 august – 17 octombrie-1932; 14 ianuarie 1933 – 9 noiembrie 1933; I. I. C. Brătianu (3) în perioadele: 29 noiembrie 1918-stil vechi – 27 septembrie 1919-stil nou; 19 ianuarie 1922 – 27 martie 1926; 21 iunie – 3 noiembrie 1928; Miron Cristea (3): 10 februarie – 30 martie 1938; 30 martie 1938 – 1 februarie 1939; 1 februarie – 28 septembrie 1939). De la Marea Unire până la scrierea lui Eliade, România a fost condusă de 22 de guverne, cu cele mai pestrițe alcătuiri, lipsind, în mod evident, criteriile ideologice bine conturate în formarea lor, și evidențiind mai de grabă o anumită dezorientare ideologică, acut resimțită în politicile economice, sociale, culturale etc., evidentă și în pozițiile diferite privind politica externă pilotată fie după sloganul „Prin noi înșine", fie după sloganul „Politica porților deschise", fie după principiul alianțelor cu Franța și Anglia, fie după cel al alianțelor cu Germania, alianțe care nu au putut evita dezmembrarea țării și nici alunga pericolul bolșevizării, la care am putea adăuga pierderea greu de justificat a tezaurului țării (încredințat pentru păstrare tocmai celui pe care politicienii vremii îl considerau dușmanul de moarte al poporului român, țarismul rus). Consecințele imediate se resimt în eșecurile de ordin economic și social în mod special. Câteva date informative sunt justificative pentru insatisfacțiile intelectualului care citea realitatea din cartea adevărată a țării și nu din spumoasele declarații ale politicienilor care confundau buna lor stare cu starea generală a populației din România Mare. În anul 1938, România realiza un venit național pe locuitor de 72 dolari, situându-se în rândul țărilor cu cel mai redus nivel din Europa. Țările occidentale realizau în același an venituri incomparabil mai mari. Anglia - 378 dolari, Franța – 236, Austria - 179, Cehoslovacia – 176, Grecia – 80.

Cât privește urbanitatea Bucureștilor, „Micul Paris", denumire idealizantă a stării edilitare a capitalei, din cele 266,1 mii de apartamente, 9% aveau podea pe pământ, iar 53,4% - instalații sanitare în curte; numai 54,3% din ele foloseau pentru iluminat electricitatea, celelalte mai foloseau încă lampa cu gaz. Încălzirea cu sobe era folosită de 89% din apartamente, iar caloriferele erau utilizate numai în 11% din apartamentele bucureștenilor. Radioul deservea doar 28% din locuitorii capitalei.

Învățământul nu reușise să înlăture analfabetismul, care era de aproximativ 43% în totalul populației de vârstă școlară. Potrivit recensământului din 1930, populația știutoare de carte avea următoarea structură conform studiilor: 85%, școala primară; 8,6% școala secundară; 1,1% pregătire universitară.[8] Datele acestea, fără pretenția de a ilustra întreaga situație economico-socială a României interbelice, vin să justifice starea de nemulțumire și de dezamăgire a unora dintre intelectualii români situați într-o sferă de mai mare exigență față de ceea ce indiscutabil putea să însemne un real progres pentru o țară ca a noastră, înscrisă cu câteva secole mai târziu pe direcția dezvoltării capitaliste, o situația departe de ceea ce era atunci numit *Europa civilizată*.

României, erau de părere unii intelectuali din extrema dreaptă, nu-i de folos organizarea democratică a societății. „Democrație este negarea tradiției și a eredității în genere; ea este atomizare, aritmetizarea societății, și ca atare anularea trecutului pur și simplu. Mai prețios spus, mentalitatea democratică este metafizică și ca atare anistorică. Încercarea de a confisca pentru ea metoda istorică și mai ales viziunea istorică a lumii este o scandaloasă aberație intelectuală", afirma fără pic de îndoială Nae Ionescu în disputa cu aceia care fixau rădăcinile democratismului românesc la 1848, socotit un moment de ruperea a continuității evoluției noastre în spirit tradiționalist.[9] Spiritul timpului dorit de noua mișcare spirituală inițiată de tinerii extremiști ar fi „O singură disciplină, o comandă unică ! (...), opus celui democratic în care nimeni nu comandă și nimeni nu ascultă".[10] Democrația viciază educația cetățenească, deoarece, spune în continuare Nichifor Crainc, „Individul e sfătuit mereu nu asculte, adică să nu se subordoneze, ci să delibereze pentru a-și da votul. Cine se pricepe să fie conducător, el trebuie să fie mai întâi cerșetor de voturi. Cine se pricepe să fie un milog mai iscusit acela ajunge „conducător" democratic. El nu poate să comande. N-are forță morală. Cine a cerșit în câmpul electoral nu se poate transforma a doua zi, ajuns la guvern, în comandant. Fiindcă nu poți comanda oamenii la care ai cerșit și nici oamenii care te-au miluit nu pot vedea în tine o autoritate. Democrația e astfel lipsită de prestigiu din pricina sistemului ei de educație cetățenească, pentru a nu mai vorbi de abuzurile regimului". Lor li se părea fascismul lui Mussolini ca o soluție politică de valoare universală care necesită un mare efort de creație originală din partea celor ce doresc să-l aplice în țările lor, o doctrină cu o ideea centrală pluriformă, ideea corporatistă a cărei substanță este „ integrarea organică a forțelor naționale". Individul fascizat nu mai este „o simplă unitate egală cu ea însăși, oricare ar fi importanța sa economică și socială, ci dimpotrivă el capătă o importanță politică în măsura funcției sale sociale economice." Corporatismul fascist italian ar fi, după părerea lui Mihail Manoilescu, o soluție perfectă pentru România. *„În România și orice altă țară corporatismul ar putea fi un sistem liber consimțit și constituțional, care nu implică în chip indisolubil dictatura".* Soluția mussoliniană e potrivită nouă pentru că „atașamentul opiniei publice de votul universal neorganizat nu este prea adânc".[11] Benito Mussolini și Adolf Hitler „reprezintă, în convingerea lui Nichifor

Crainic, o nouă concepție de guvernământ, opusă democrației, concepție care fără nici o îndoială se va generaliza în Europa, dacă nu în lumea întreagă". Succesul inevitabil al fascismului italian și al hitlerismul german este garantat de forța lor organizată, de strânsa lor legătură cu suferința populară, pentru că poporul ajunge să înțeleagă că dictatorul „cugetă pentru toți", „trudește pentru toți", „are totdeauna dreptate". Pregătirea pentru transcenderea noastră de la democrație la totalitarism, la noul tip de cultură și de civilizație nu se întrevedea decât prin formarea unei elite românești care să reînnoade firul tradiției, rupt nemilos de inițiativa pașoptistă, prin reînvierea Evului Mediu românesc capabil să cultive conștiința misiunii istorice, vrednicia, bărbăția, disprețul și indiferența față de neputincioși, canalii și băieții deștepți. Ernest Bernea exprima ideea programatică a orientării afirmând că noua spiritualitate română se clădește pe un principiu de cea mai pură, mai adâncă și universală spiritualitate, adică ortodoxia creștină.



În acest climat își dezvoltă cu dezinvoltură plină de ingeniozitate și cu inegalabilă vervă propria concepție filosoful **Nae Ionescu**. În dezlănțuirea spiritului său creator, Nae Ionescu s-a raliat curentului organicist, stimulat fiind de ideile noi puse în circulație de personalități al căror nume vor străbate veacuri prin cultura universală : Spengler, Berdeaev, Klages. În filosofie și în publicistică, în activitatea didactică și în cea culturală, Nae Ionescu vehiculează concepte și idei specifice organicismului. Structurate pe o valoare centrică, ortodoxia, considerată și ca o valoare primordială a culturii noastre, un arhetip originar, un arhetip cu valoare simbolică și cu funcție cultural-spirituală creatoare, ideile lui Nae Ionescu au fost un centru de atracție pentru mulți intelectuali deveniți iluștri în cultura națională și universală: Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica, Mircea Vulcănescu, Petru Comarnescu, Emil Botta, Eugen Ionescu, Nichifor Crainic etc.

Ortodoxia îndeplinește în construcția filosofiei lui Nae Ionescu mai multe roluri: de fundament, de factor generator al stilului de filosofare, de model metodologic, de sursă axiologică, de cod moral, de consecvență doctrinară, de militantism doctrinar, de model de organizare socială și de structurare a ierarhiei de putere, de arhetip cultural-spiritual. Din ortodoxie, înțeleasă ca un arhetip original, propriu culturii românești, se naște o grilă complexă de arhetipuri detectabile în diversitatea formelor de manifestare a creativității culturale. Ca principiu fundamental generator de cultură, ortodoxia are o funcție creatoare specifică, asemănătoare celei ce o are sufletul în filosofia spengleriană, fără a avea însă și o existență paralelă cu ființa poporului nostru, așa cum avea sufletul în filosofia sceptică spengleriană. Ortodoxia nu poate fi concepută ca o valoare exterioară ființei românului, ci este element constitutiv al ființei, un strat esențial al etnicității și specificității românești. Ca strat al etnicității, ortodoxia coagulează indivizii în comunități stabile, le coordonează eforturile și le orientează proiectele spre obiective de interes general, favorizează dezvoltarea limbajului și cultivă deprinderea de studiu și de muncă, ajută opera de spiritualizare a mediului, conservă cultura și înlesnește răspândirea ei în straturile profunde ale populației, fundamentează tradițiile comunității și introduce criterii de ordine, de autoritate, de conștiinciozitate, incită omul la creație și-l obișnuiește cu tehnica descifrării simbolurilor culturale.

Ortodoxia nu este numai un factor creator de valori culturale și nici nu trebuie concepută numai ca o religie. E mai mult decât o religie. E „ mai ales un fel de cosmologie, în care elementele de dogmă strict ortodoxă se hipostaziază în relități concrete ; (...)".[12] O asemenea hipostaziere o reprezintă creștininismul care „a coborât la noi în realitățile imediate ale zilei, obiectivat așa de caracteristic în folklorul românesc". Folclorul, ca formă cuprinzătoare a creației populară, are la origini un puternic filon religios care a reverberat pe parcursul anilor cu intensități variabile în toate sferele culturii și în toate epocile. La noi, filonul religios s-a păstrat ca o adevărată coloană de rezistență la practicile artistice facile, la împrumuturile necritice din alte culturi, la devierile de ordin etic. Aici, în creația culturală populară, se găsesc *in nuce* elementele constitutive ale evoluțiilor culturale culte. Creștinismul închide în sine o structură axiologică extrem de complexă: cosmologică și filosofică, o concepție proprie despre lume și viață, un mod specific de raportare la lume și la

divinitate, un sistem de valori, principii, norme și reguli morale, un model comportamental și atitudinal în relația cu ceilalți și cu divinitatea, un sever regim de viață și de îngrijire a minții și a corpului etc. „Creștinismul face parte integrantă din ființa noastră națională. El închide în potențialitate o concepție despre viață și o disciplină. Dar potențialitățile acestea rămân paralizate, atâta timp cât concepția de viață nu e formulată, ca să poată deveni izvor de valori culturale, iar disciplina nu se exteriorizează într-un aparat ierarhic care o impune".[13]

Cultura românească resimte acut lipsa unui sistem filosofic cu baza în ortodoxie. O asemenea construcție și-o asumă filosoful român. Procesul de întemeiere a unui sistem filosofic reinterpretează creștinismul ca religie a iubirii, a milei și a iertării, nu ca o religie a neputinței, așteptării și neangajării, ci ca o religie „mai degrabă a eroilor. A eroilor umili și anonimi ; a celor care s-au înfrânt pe ei, a celor care nu mai sunt ai lor, ci ai lui Dumnezeu."[14] Prin ortodoxie poporul român își poate îndeplini misunea de popor civilizator. „Nouă, românilor, neamului nostru, ca oricărui neam din lume, Dumnezeu ne-a sădit o misiune, Dumnezeu ne-a hotărât un destin istoric, destinul de a lua locul Occidentului îmbătrânit și aflat acum în declin. Centrul ideilor salvatoare al forțelor vitale biruitoare va trebui sau va putea fi acest Orient latin al Europei (...) și în această țară sunt izvoare de energie și de mântuitoare jertfe, care știu și cred fără clintire că se vor revărsa mâine, inaugurând această mare epocă de ascensiune a neamului românesc spre culmea îndrumării și strălucirii mondiale."[15] Aici Nae Ionescu împinge interpretarea ortodoxiei pe terenul disputelor ideologice, folosind-o ca argument de întemeiere a doctrinei extremei drepte.

Noua postură, aceea de potențial purtător al unui stindard cultural, capabil să făurească o cultură demnă de a fi inlocuitoarea culturii occidentale aflată în inevitabil declin, după aprecierea lui Spengler, în care este plasat românul necesită schimbarea profilului lui spiritual. Misiunea de creator de cultură aptă să ia locul celei occidentale, conferită românului, dacă nu ar fi produsul unui entuziasm strict subiectiv, ar fi o aberație a discursului ideologic al lui Nae Ionescu. Este mai întemeiată cerința de dezrădăcinare a românului din mrejele sentimentalismului moleșitor, din sfera preocupărilor egocentrice, din reflecțiile neangajante și stările de nonacțiune, precum și scoaterea egou-lui centrat pe întâmplările ce-i greveaza existența și devenirea și punerea lui în slujba și sub cenzura unei noi realități transcendentă nouă. Această transcendență se face cunoscută printr-un sistem dogmatic bine articulat. Dogma creștină are valoarea unei norme regulative și de adevăr intuitiv, deschis de revelație, funcționând ca un « imperativ categoric », ca o axiomă, „evidentă prin ea însăși, pentru rațiunea purificată și potentă prin rugăciunea și prin fapta creștină".[16] Organicismul ortodox românesc afirmă autonomia culturală, susține originalitatea creației culturale, capacitatea ei de a se afirma în deplină demnitate alături de celelalte mari culturi ale Europei moderne, redefinește năzuințele primordiale inculcate în conștiința patriarhală rustică, reconstituite în imaginile artei populare și în extazul religios. Organicitatea relațiilor spirituale, caracterul lor indestructibil sunt evocate în formule de-a dreptul memorabile. „A fi român înseamnă a avea o anumită plămadă, din care decurg cu necesitate absolută anumite atitudini și gesturi. Voința noastră nu are nimic de zis în această împrejurare; pentru că *noi nu ne putem depăși în chip normal pe noi înșine decât încetând a mai fi noi-înșine."*

Organicismul ortodox al extremei drepte interbelice apare astăzi ca încercarea unei anumite părți a intelectualității românești de a găsi soluții la marile și gravele probleme cu care se confrunta societatea românească într-o vreme tulbure în care se aflau țările europene ca expresie a provocărilor politice făcute de totalitarismele fasciste, nazist și bolșevic și a efectelor pe termen lung a crizelor economice și financiare pe care le suportau în condiții de-a dreptul inumane popoarele. Degenerările politice, actele de violență și afundările în misticism și obscurantism au cauze extrem de complexe ce presupun analize minuțioase lipsite de orice forme de partizanat și de argumente justificative, privite ca derapaje ale spiritului aflat în picaj axiologic.

1 **Oswald Spengler**, *Declinul Occidentului*, Editura *BELADI*, Craiova, 1996, p. 547.
2 **Ibidem**, p. 57.
3 **Mircea Eliade**, *1918/1923*, în *„Vremea"*, anul VIII, nr. 411 din 27 octombrie 1923.
4 **Idem**, *Cele două Românii*, în *„Dreptatea"* , anul II, nr. 2 din 11 decembrie 1932.
5 **Idem**, *Piloții Orbi*, în *„Vreemea"*, anul X, nr. 305, din 19 septembrie 1937.
6 **Ibidem.**
7 **Ibidem.**
8 **Aurelian Bondrea**, *Starea Națiunii 2000. România încotro?*, vol.I, Fundația *România de Mâine*", București, 2000, pp. 59, 60, 61.
9 **Nae Ionescu**, *tradiționalism și democrație*, în *„Cuvântul"*, anul III, nr. 534 din 14 august 1926.
10 **Nichifor Crainic**, *Democrație și Dictatură*, în *„Calendarul"*, anul II, nr. 489 din 4 octombrie 1933.
11 **Mihail Manoilescu**, *Corporatism românesc*, în „Lumea nouă", anul I, nr. 3, iunie 1932.
12 **Nae Ionescu**, *Biserica țăranilor*, în vol. *Roza Vânturilor*, București, 1990, p. 35.
13 **Ibidem**, *Duminica*, p. 41.
14 **Idem**, *Fenomenul legionar, ANTET XX PRESS*, București, 1993, p. 89.
15 **Idem**, *A. T. R.*, în vol, Roza Vânturilor, ediția cit. pp. 28-29.
16 **Idem**, *A FI „Bun Român"* (30 octombrie 1930), în *op. cit.*, p. 197.

Să restituim opera lui VASILE MILITARU

IONICĂ ALCONSTANT-BUICĂ



Cel mai viguros vlăstar al brazdei românești, geniu reprezentativ al țăranului român, VASILE MILITARU s-a născut în comuna Dobreni-Câmpurelu, plasa Vidra, județul Ilfov, la 19 septembrie 1886 și a fost asasinat de bolșevici prin întemnițare la Ocnele Mari. A murit demn, preferând bezna ocnei pe viață în locul compromisului cu fiara bolșevică atee, în ziua de 8 iulie 1959.

Bolșevicii nu l-au iertat pentru că, fiu de țărani fiind, cu doar patru clase primare, țăranii plugari și păstori din cele mai izolate cătune îi doineau/plângeau cântecul:

„M-am născut într-un bordei
Învelit cu paie...
Doinitor mi-a fost un tei,
Leagăn - o copae".[1]

Nu l-au iertat pentru că EL a scris cea mai frumoasă poezie „MAMA" pe care a dedicat-o: „Dragului meu prieten G. ENESCU", care a și pus-o pe note:

„A venit aseară mama, din sătucu-i de departe,
Să mai vadă pe feciorul-i, - astăzi «Domn
cu multă carte»!"[2]

Nu l-au iertat pentru că EL a scris volumele „Cântarea neamului" și „Chiot către Neamul meu", închinând versurile celor care s-au jertfit pentru NEAM și pentru ȚARĂ.

Nu l-au iertat pentru că a fost și va fi cel mai mare fabulist al neamului românesc.

Nu l-au iertat pentru că a fost un adevărat sfânt al românismului și a scris PSALTIREA în versuri, operă premiată de Academia Română, dar și volumul cu rugăciuni în versuri „Spre Împărăția lui Iisus".

Nu l-au iertat pentru că EL, ca nimeni altul, a scris poezia „ȚARA MEA - Scrisoare unui străin":

„...De-ai venit pe-aici odată, ai vedea că am o țară
Ca un fagure de miere strâns din flori
de primăvară..."[3]

Nu l-au iertat pentru că nu exista serbare din cele mai îndepărtate și izolate cătune ale țării unde elevii să nu-i recite versurile, iar ochii părinților să nu fie înrourați de lacrimi.

Dacă bolșevicii care au distrus sufletul românesc l-au lăsat pe VASILE MILITARU să zacă și să moară în bezna Ocnelor Mari, „comuniștii cu față umană" (comunism făgăduit națiunii la TV în seara zilei de 22 decembrie 1989) nu i-au găsit locul în nici o programă școlară, în nici o filă de manual din puzderia de manuale „de învățătură alternativă". Și, ceea ce este mai tragic, din 100 de cadre didactice din zona sud-vestică a județului Dâmbovița și din sudul județului Argeș, cu vârsta sub 35-40 de ani, doar două persoane „au auzit" că „a fost un poet", iar dintre elevii din școlile primare și gimnaziale niciunul nu a auzit de VASILE MILITARU.*

Iată de ce, cu ocazia Sfântului Crăciun care se apropie, redăm poezia *„Am vorbit cu Moș Crăciun"*[4], parcă mult mai potrivită azi decât acum șapte-opt decenii, în timpul acestei tranziții spre „comunismul cu față umană", care a adus poporul român pe cea mai umilă treaptă a existenței sale istorice:

AM VORBIT CU MOȘ CRĂCIUN

Moș Crăciune, Moș Crăciune, - vrăjitor cu barba albă,
Ce te-arăți la toți copiii în a visurilor salbă, -
Câtă sfântă bucurie mi-aduceai, - la toate leac, -
Când veneai, luptând prin vifor,
mai acum un sfert de veac!

Te-am văzut în vis și-azinoapte, Moș Crăciune bun
și sfânt:
Se făcea că, - eu, căruntul, - tot copil ca-n vremuri sânt,
Însă, trist eșind în cale-ți și de doruri mari pătruns,
Tu m-ai întrebat, moșnege, de ce-s trist, -
și ți-am răspuns:

„Moș Crăciune, Moș Crăciune, - vesel nu mai pot să fiu,
Fiindcă azi, - nu știu de unde, - știu atâtea câte știu:
Și, anume, știu, moșnege, că, în tolba ce-ai în spate,
Tu duci daruri la copiii fericiți de prin palate;

Duci acelor cari în lume sunt în adevăr bogați, -
Ce-n căminuri mângâioase au și mame, au și tați, -
Însă uiți mereu orfanii aruncați de nenoroc
În coliba fără pâine, în bordeiul fără foc!...

Și-astfel, sfinte Moș Crăciune, - pe când unii veseli cântă, -
Încărcați de-atâtea daruri ce le-aduci în tolba sfântă, -
Alții, triști, cu frigu-n oase, lunecând pe-al morții iaz,
Plâng în umbră și le-nghează lacrimile pe obraz!..."

1 **Vasile Militaru**, *„Stropi de rouă"*, Editura „Cartea Românească", București, 1934, p. 134.
2 **Ibidem**, pp. 35-36.
3 **Ibidem**, pp. 70-72.
4 **Ibidem**, pp. 143-144.
* Situația este asemănătoare chiar și în municipiul Pitești și, surprinzător, printre elevii de liceu. *(I.N.)*.

Situaţia sanitară a oraşului Piteşti la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea

DAN OVIDIU PINTILIE

Alături de alte informaţii referitoare la aspectele economice, sociale şi culturale ale oraşului Piteşti, documentele pe care le deţine Direcţia Judeţeană Argeş a Arhivelor Naţionale se referă şi la situaţia sanitară a oraşului, mai ales pentru ultimele decenii ale secolului al XIX-lea şi primele din secolul al XX-lea. Ele menţionează funcţionarea şi organizarea spitalului oraşului, personalul medical, organizarea şi funcţionarea farmaciilor (spiţerii), medicamentele folosite, bolile şi epidemiile, instrumentele şi aparatura medicală utilizată în această perioadă.

Primul spital al oraşului se organizează în anii 1837-1838 cu o capacitate de 30 de paturi, dezvoltarea acestuia fiind foarte lentă, deoarece aşa cum se menţionează într-un document din 1859, când domnitorul Alexandru Ioan Cuza a vizitat oraşul, spitalul avea tot 30 de paturi, număr care se menţine şi în 1866. De-abia în anul următor, 1867, se vor mai adăuga încă cinci paturi. Spitalul nu avea clădire proprie, el funcţionând în case închiriate, cum au fost cele ale lui Constantin Rătescu. În martie 1859, Comisia Administraţiei Districtului Argeş şi Consiliul oraşului Piteşti, adresează un memoriu Comitetului sanitar din Principatele Unite privitor la lucrările de amenajare a unei clădiri pentru spitalul judeţean. Prin ordinul nr. 948 al Comitetului sanitar s-au închiriat casele lui Ghiţă Lerescu pentru spitalul Districtului, chiria fiind de 120 galbeni pe an[1]. O comisie formată din membrii Consiliului local şi locţiitorul, doctor Prauman, au vizitat casele, constatând că sunt încăpătoare, dar mai mult de zece încăperi erau neterminate, lipsindu-le uşile, ferestrele, sobele şi duşumelele.

Considerându-se că timpul pentru terminarea lucrărilor de amenajare a încăperilor era prea scurt până la Sf. Gheorghe, data când urma a se muta spitalul, s-a cerut lui Lerescu să garanteze prin contract comisiei, terminarea lucrărilor. Lerescu fiind plecat la moşie şi nerăspunzând apelurilor comisiei, aceasta a fost de părere ca spitalul să funcţioneze tot în localul lui Rătescu pe timpul verii, de la 23 aprilie până la 26 octombrie 1859, până la încheierea unui contract de terminare a lucrărilor[2]. În octombrie 1873 primăria oraşului înainta directorului Anuarului General de Statistică Bucureşti informaţii privind oraşul şi în care se preciza că spitalul avea tot 35 de paturi.[3]

La 26 februarie 1874 Consiliul oraşului Piteşti ia în discuţie donaţia lui Theodor Naum pentru construirea şi dotarea unui spital, mulţumind pentru actul făcut. Theodor Naum, fost primar, prin testament legalizat la Tribunalul Judeţean Argeş, lasă comunei pentru „facerea şi dotarea unui spital două pătrimi din averea sa şi una pereche de case". Valoarea donaţiei era mai mare de 10.000 lei vechi[4].

Tot o astfel de donaţie va fi şi cea din 27 aprilie 1896 când prin Decret regal Primăria oraşului Piteşti era autorizată să primească donaţia moştenitorilor lui Ioan T. Purcăreanu, de 20.000 lei pentru întreţinerea de paturi în spital, în raport cu venitul ce va aduce această sumă[5]. Moştenitorii doreau ca deasupra paturilor ce se vor întreţine să se facă menţiunea, cu litere vizibile: „Aceste paturi se întreţin din fondul dat comunei de copii lui I.T. Purcăreanu din Piteşti în memoria tatălui lor". Prin întreţinere, moştenitorii înţelegeau cumpărarea paturilor, a aşternuturilor, a lenjeriei necesare, a hranei zilnice a bolnavilor şi a medicamentelor[6].

În timpul războiului de independenţă din 1877-1878, la 22 mai 1877, Prefectura judeţului Argeş face cunoscut Primăriei Piteşti că s-a deschis spital pentru ostaşii ruşi răniţi, precizându-se să se ia toate măsurile pentru îngrijirea şi hrănirea lor[7]. Nemaifiind locuri în spital, guvernul rus a închiriat în Piteşti şi casele lui Robescu, Iosif Iohanescu (proprietarul hotelului „Europa"), Andrei Ştefănescu, Pavalache Negru, Tache Hagi, Petrică Popescu, mai ales pentru ofiţeri, în total au fost instalate 210 paturi din cele 610 ordonate[8].

Extinderea oraşului impune şi mărirea numărului de paturi în spital, astfel că în 1879 aici erau 50 de paturi în care, din octombrie al acestui an până în octombrie 1880, au fost trataţi 1067 bolnavi[9]. Totuşi extinderea spitalului se face încet, întâmpinând multe greutăţi şi mari lipsuri în mobilier, instrumente medicale, medicamente, personal medical bine pregătit. La 7 iulie 1891, Consiliul oraşului Piteşti încheie un jurnal privitor la înfiinţarea spitalului orăşenesc. Prin adresa Eforiei Spitalelor Civile din Bucureşti, nr. 584/1891, se preciza că prin noul buget al Eforiei s-a admis înfiinţarea a zece paturi în spitalul oraşului Piteşti şi s-au afectat pentru întreţinerea fiecărui pat, o sumă de 500 lei anual; costul obişnuit al paturilor la Eforie era o subvenţie de 5.000 lei. Din cauza întârzierii bugetului însă, instalarea paturilor nu se putea face în trimestrele I şi II şi se solicita o sală sau două care să cuprindă cele zece paturi. Instalarea paturilor necesita şi o înzestrare de 2.500 lei (mobilier, instrumente medicale, aşternuturi, îmbrăcăminte), precum şi aşezarea unei menţiuni „paturile Eforiei Spitalelor Civile Bucureşti"[10]. Oraşul Piteşti nu avea propriul său spital şi subvenţiona spitalul judeţului cu suma de 8.000 lei anual.

În jurnalul încheiat se menţiona că, Consiliul dorea înfiinţarea unui spital al oraşului şi era recunoscător Eforiei pentru „lăudabila faptă"[11]. Se preciza că, pe lângă subvenţia pentru spitalul judeţului, comuna a alocat din buget şi fondul de medicamente ce se dădeau bolnavilor săraci, plus personalul medical, compus din medic, vaccinator, trei moaşe. Primăria oraşului a fost de acord să suporte şi alte cheltuieli legate de chiria localului, plata servitorilor şi a reparaţiilor.

Începând cu 1 aprilie 1892 s-a hotărât înfiinţarea unui spital propriu cu 15 paturi, plus cele zece ce se dădeau de Eforia Spitalelor Civile, cu condiţia să poarte inscripţia acestui aşezământ, plătindu-se suma de 8.000 lei anual, sumă ce nu se mai acorda spitalului judeţean. La 1 august 1891 se hotăra ca spitalul să înceapă a funcţiona cu cele zece paturi ale Eforiei, solicitându-se trimiterea la Piteşti a „paturilor şi obiectelor de instalaţiune şi suma cuvenită pentru întreţinere"[12]. Eforia Spitalelor Civile anunţa primăria de trimiterea paturilor, îmbrăcămintei, mobilierului, aşternuturilor şi instrumentelor medicale (termometre, pense, sonde, tăvi, foarfeci, pulverizatoare etc.), spitalul începând să funcţioneze de la 1 decembrie 1891 într-unul din pavilioanele spitalului judeţean[13]. Medicamentele necesare pentru bolnavii celor zece paturi ale spitalului erau eliberate de farmacistul F. Zifft[14]. Medicul oraşului solicita Primăriei oraşului Piteşti şi angajarea unei infirmiere pentru bolnavi.

În anul 1898 spitalul oraşului neavând local propriu şi personal medical bine pregătit funcţionează numai cu 45 de paturi, subvenţionate de primărie şi Eforia Spitalelor Civile, fiind slab utilat, fapt care reiese şi din adresa medicului Radu Ionescu către primăria oraşului prin care cere suma de 80-100 lei pentru a cumpăra un set de instrumente necesare autopsiilor deoarece „... judeţul are două... cutii cu asemenea instrumente... însă mai adesea aceste instrumente ale judeţului sunt în afară, în plăşi..."[15].

La 14 iulie 1897 Ministerul de Interne comunica Primăriei Piteşti că prin jurnalul nr. 866 din 9 iulie 1897 şi în baza avizului dat de Consiliul sanitar superior a aprobat înfiinţarea celei de-a treia farmacii (spiţerii) pe lângă celelalte două existente în oraş[16]. Exista un regulament de funcţionare şi organizare a spiţeriilor încă din anul 1836[17].

În ceea ce priveşte personalul medical, încă din 1832 Magistratul oraşului Piteşti numea vătăşei pentru cele „patru vopsele ale oraşului", pentru a cerceta starea sănătăţii locuitorilor, cu obligaţia să facă raportări „pe toată ziua de câţi bolnavi se află şi de ce boale, la ce vopsea şi la ce număr"[18]. În 1835 Magistratul oraşului face cunoscut că a încheiat un contract cu dr. Constantin Iosif Beneş, pe un an de zile, pentru suma de 4.000 lei, doctorul nefiind mulţumit până atunci de modul în care era plătit pentru consultaţiile făcute[19]. La 9 iulie 1857 Administraţia Districtului Argeş face cunoscut Magistratului oraşului că: s-a aprobat doctorului Gheorghe Papadopol Chiriadzi să practice medicină în Piteşti[20].

La 13 decembrie 1857 locuitorii oraşului se adresau Caimăcăniei pentru numirea celui de-al doilea doctor precizându-se că „înmulţirea populaţiei din oraşul Piteşti au ajuns într-un număr mare şi din ce în ce se mai măreşte". Deoarece un doctor era prea puţin, se cerea numirea celui de al doilea, la fel ca în Craiova, Ploieşti sau Brăila. Se preciza că nu se mai putea susţine material şi pe al doilea ca pe Gheorghe Papadopol, cerându-se intervenţia la autorităţi pentru numirea şi susţinerea unui „doctor de oraş" [21].

La 24 martie 1861 Prefectura judeţului Argeş face cunoscut primăriei că, prin înalt decret al domnitorului, cu nr. 114, a fost numit în postul de subchirurg Sandu Vasile, post adăugat din nou, potrivit bugetului anului 1860, pentru „îmbunătăţirea serviciului medical" [22].

La 18 ianuarie 1867, locuitorii oraşului Piteşti se adresează primarului pentru numirea ca medic a localnicului Gheorghe Alecsescu, doctor în medicină al facultăţii din Berlin, precizând că, „prin probele ce ne-a dat avem toată încrederea că bolnavii din comună vor fi mulţumiţi de cura unui român, membru şi frate al locuitorilor din această comună" [23]. În octombrie 1873 medicul oraşului era Radu Ionescu, medicul spitalului era Ion Meculescu, medic primar Emanoil Ighel, iar medici primari M. Florescu şi Fridrih Miler[24]. Documentele precizează că în această perioadă în Piteşti activează „doctori" şi o serie de „babe" care practicau medicina empirică, adesea cu rezultate nefaste. Ca urmare a acestei situaţii, în anul 1885 medicul oraşului cerea primarului luarea unor măsuri, arătând printre altele că: „... unele femei în timpul naşterii încă sunt asistate în loc de moaşe cu diplomă numai de babe...", stare de lucruri socotită ca „... fiind periculoasă pentru femeile care nasc... în aceste condiţii" [25].

În iulie 1886, ministrul de Interne I.C. Brătianu şi Direcţia generală a serviciilor sanitare ordonă Prefecturii judeţului Argeş să ia toate măsurile pentru ca medicii să acorde consultaţii gratuite pentru populaţia sărmană, „în toate zilele, fără excepţie de sărbători"[26]. Ca urmare a ordinului, Prefectura ordona Primăriei urbei Piteşti ca medicul oraşului să acorde consultaţii gratuite în localul primăriei între orele 8-9 şi 12-15, iar medicul spitalului în localul spitalului între orele 9-10[27]. În cazul apariţiilor de boli contagioase, se ordona luarea de măsuri profilactice, medicii trebuind să viziteze bolnavii, casele şi şcolile, în cazul şcolilor putând să suspende sau să închidă temporar localurile până la dezinfectare[28].

Din mai multe rapoarte ale medicului oraşului reiese că farmaciile oraşului trebuiau să fie aprovizionate mai mult şi mai bine cu medicamente; se constatau unele contravenţii cum ar fi: vânzarea medicamentelor fără reţetă, la preţuri mai mari decât cele fixate, iar bolnavii primeau mai puţine medicamente decât cele prescrise. Permanent se solicita mărirea numărului de medici şi personal bine pregătit, alocarea în buget, de către primărie, a unor sume suficiente pentru procurarea de medicamente ce se acordau gratuit, procurarea de instrumente chirurgicale, iar autorităţile comunale să dea mai multă importanţă măsurilor de poliţie sanitară, indicaţiilor prescrise de medici şi regulamentului de prevenţie a bolilor contagioase. Se cerea ca serviciul municipal şi cel sanitar să dea dovadă de mai mult zel pentru întreţinerea salubrităţii şi igienei oraşului.

Tot pentru menţinerea igienei populaţiei este şi oferta din 4 ianuarie 1902 a inginerului N.I. Rădulescu, din Piteşti, adresată Primăriei de a construi în oraş un bazin de înot şi cabine pe râul Argeş pentru că „modul primitiv

de a se îmbăia de până acum lasă foarte mult de dorit nu numai din punct de vedere higienic, dar și din punct de vedere al moralității publice" [29]. Locul ales era gârla abatorului, proprietatea comunei, unde urma să fie amenajat bazinul de înot și 24 de cabine separate pentru bărbați, femei și copii. La 17 mai 1910 primăria orașului încheie contract cu inginerii Virgil și Pompil N. Ionescu pentru construirea băii populare[30].

În anul 1906, Chiriac Vasiliu, locuitor al orașului, donează casele sale și terenul din str. Brătianu Primăriei orașului Pitești pentru construirea unui local de spital. În 1908, octombrie 3, Primăria Pitești predă Direcției Generale Sanitare terenul de 38.743,93 mp, în vederea construirii spitalului cel nou la colțul străzilor Brăitanu și Cloșenești[31]. Construirea spitalului va începe în anul 1909 și va funcționa cu secțiile medicină internă, chirurgie și boli contagioase. Paralel cu acest spital din oraș și-a desfășurat activitatea, uneori la un loc, spitalul militar. Prima referire despre un spital militar permanent în Pitești datează din 1881-1882. În1883 spitalul militar va funcționa ca spital al Diviziei a II-a, care s-a înființat în acest an la Pitești. Inițial spitalul avea 22 de paturi și o farmacie. În anul 1886 se va muta împreună cu spitalul județean, în localul acestuia din str. Negru Vodă. Prin desființarea comandamentului Diviziei a II-a din Pitești, în anul 1889 în oraș rămâne „o infirmerie centrală de garnizoană", care în 1896 va lua din nou numele de spital militar.

La 25 mai 1912 Consiliul orașului Pitești încheie un jurnal privind oferirea unui teren în suprafață de trei hectare, situat în dealul Ceaprazar, Ministerului de Război pentru a se construi spitalul Diviziei a III-a, fiind în interesul comunei[32]. În această perioadă apar în Pitești cabinete medicale particulare, cu mare rol în asistența medicală a locuitorilor; în 1912 existau 20 de cabinete și 5 farmacii.

La 17 august 1914 se înființează Societatea Filantropică „Matroana", care își propunea să sprijine armata și autoritățile locale pe linie sanitară, pentru înființarea unui spital local, îngrijirea rănitților, deschiderea unui curs public de pansament și chirurgie practică și antisepsie, confecționarea rufăriei pentru armată etc.; societatea s-a înființat la apelurile doamnei Anica Mălureanu, care devine vicepreședinta societății, președintă fiind Constanța Trifonescu. Comitetul societății se compunea din 27 de persoane[33].

La 4 aprilie 1920 profesorul C. Mihăileanu, de la Școala Normală din Pitești, raporta Ministerului de Interne situația spitalelor militare care au funcționat la Pitești în timpul primului război mondial.

Spitalele de campanie care s-au înființat în Pitești de fostul comitet central sanitar, la decretarea mobilizării, au fost în număr de șapte. O parte din ele au fost evacuate, iar altă parte au fost desființate, rămânând pe loc cu tot ce posedau, nemaifiind timp de evacuare și utilizate apoi de armatele de ocupație. După decretarea mobilizării s-au mai înființat alte șase spitale, în timp ce armatele de ocupație se apropiau de Pitești.

La Pitești au fost evacuate și alte două spitale aflate pe front, dar care au părăsit orașul înainte de 14 noiembrie, ziua evacuării orașului. La 14 noiembrie 1916 s-au evacuat spitalele 59, 64 și 227 în Moldova, în urma unui ordin al Comandamentului Armatei Române. Aceste trei spitale s-au instalat într-unul singur, sub denumirea de „Spitalul 59 Pitești", mai întâi la Ivești, județul Tecuci, iar la 21 decembrie 1916 a fost evacuat la Iași, instalându-se în școala primară „Vasile Alecsandri"; la 1.XI.1917 a fost desființat[34].

Inspectoratul General Administrativ a IX-a Pitești raporta Ministerului de Interne pagubele suferite de instituțiile publice de pe urma armatelor germane, spitalul orășenesc „I.C. Brătianu" suferind pierderi de 150.000 lei[35].

Sunt doar câteva dintre aspectele privind situația sanitară a orașului Pitești. Trebuie să menționăm că în urma măsurilor luate de Serviciul sanitar, starea de sănătate a populației în această perioadă a fost satisfăcătoare, evitându-se marile epidemii pe care le-ar fi putut provoca aglomerările de populație, neglijențele oamenilor și nerespectării măsurilor și instrucțiunilor privind higiena publică.

1 Direcția Județeană Argeș a Arhivelor Naționale, fond Primăria orașului Pitești, dosar 14/1859, f 10 (în continuare, D.J.A.N. Argeș).
2 Ibidem.
3 Ibidem, dosar 23/1873, f. 8-9.
4 Ibidem, dosar 15/1874, f. 5.
5 Ibidem, dosar 22/1896-1922, f. 6.
6 Ibidem, f. 1,1v.
7 Ibidem, doasr 35/1877,1881, f. 10.
8 Ibidem, f. 25v.
9 *„Expunerea situației județelor pe anul 1880"*, București, 1882, p. 3.
10 D.J.A.N. Argeș, fond Primăria orașului Pitești, dosar 30/1891-1892, f. 1, 1v.
11 Ibidem.
12 Ibidem.
13 Ibidem, f. 33.
14 Ibidem, f. 45.
15 Ibidem, dosar 15/1886-1887, f. 24.
16 Ibidem, dosar 18/1896-1897, f. 75.
17 Ibidem, dosar 3-1836, f. 2-3.
18 Ibidem, dosar 15/1832, f. 2-3.
19 Ibidem, dosar 26/1835, f. 1.
20 Ibidem, dosar 25/1857, f. 1.
21 Ibidem, dosar 13/1857, f. 1.
22 Ibidem, dosar 9/1861, f. 10.
23 Ibidem, dosar 6/1867, f. 1.
24 Ibidem, dosar 23-1873, f. 8-9.
25 Ibidem, dosar 15-1886-1887, f. 30.
26 Ibidem, f. 47.
27 Ibidem, f. 50.
28 Ibidem, f. 85.
29 Ibidem, dosar 21/1902, f. 5, 5v.
30 Ibidem, dosar 38/1910-1912, f. 4.
31 Ibidem, dosar 25/1908, f. 12
32 Ibidem, dosar 14/1912-1913, f. 20.
33 Ibidem, dosar 30/1914, f. 28.
34 Ibidem, dosar 28/1921, f. 5, 6.
35 Ibidem, dosar 268/1919, f. 41.

Blasfemie și tupeu

NIC PETRESCU

Am rămas stupefiat când, într-o revistă piteșteană, am citit lucruri cutremurător de denigratoare despre cel mai mare poet al neamului românesc. Credem că merită să amintim aceste blasfemii care aparțin unui piteștean, și încă patron și intelectual, pentru ca toți cititorii să-și dea seama de dușmanii neamului românesc. Iată acest fragment:

„FEED BACK - Bine gândită și realizată grafic este revista FEED BACK, nr. 2, format A4, 54 de pagini, care apare la Iași prin strădania și harul lui Daniel Corbu (director) și al redacției sale".

Eminescu e idiotul național

Opt pagini îi sunt dedicate lui Mihai Eminescu, mai precis modului în care îl receptăm astăzi pe poetul care a fost numit „național". Șase pagini pro Eminescu sunt semnate de poetul Daniel Corbu și de criticul Theodor Codreanu și o singură pagină, anti Eminescu, de către poetul Călin Vlasie. Dar să-l ascultăm pe acesta din urmă:

„N-a înțeles nimic din istoria timpulu său. Eminescu era... un fel de Tucă Show al timpului său."

„Eminescu este o capcană uriașă pentru poporul român, el premerge politica grețoasă, naționalistă și pe Nae Ionescu."

„Eminescu e idiotul național... Un idiot genial, dar care a întârziat evoluția poeziei române cu cel puțin cincizeci de ani."

Aceste atitudini, pro și anti, ambele „extremiste", sunt incitante și poate că vom încerca vreun comentariu al lor, dacă timpul ne-o va permite.[1]

După citirea acestor nerușinate denigrări, și încă scrise de un pretins român, mi-am amintit de Anul 1989 când mă aflam ca „revoluționar" în incinta actualei Prefecturi, de la balconul căreia am ținut, cu Biblia în mână, o lecție „de dirigenție" pentru elevii aflați în Piața Episcopiei de altădată, azi Piața Milea (?!). În incinta Prefecturii un grup de studenți piteșteni, entuziaști, pregăteau o foaie numită „JUVENTUS" (Publicație a tinerilor liberi din județul Argeș) și mi-au solicitat și mie colaborarea.

În ziua de sâmbătă, 6 ianuarie 1990, a apărut o scurtă notă a mea pe care, fiind scurtă, o reproducem în întregime:

SFÂNTA MARE NERUȘINARE

Citim în „Argeșul liber" nr. 8 un articolaș semnat de Ion Grigore Popa. Închipuiți-vă că respectivul nu e altul decât „celebrul" Ion Popa Argeșanu, de ale cărui versuri închinate fostului tiran ne va fi veșnic silă. Neobrăzare! În „Meșterul Manole" nr. 1 din decembrie 1989, citim că la acest număr a participat și „celebrul" poet de curte Dan Rotaru. Mare neobrăzare! Nerușinată sfidare!

Tot în „Meșterul Manole" nr. 1, din totalul celor 8 pagini, două treimi dintr-o pagină sunt acaparate de celebrul Călin Vlasie (prieten al lui Sergiu Nicolaescu), la pagina 4 „În vizită la împăratul copiilor" și la pagina 8 o suită de 4 poezii (!?). Mare scriitor trebuie să fie acest Călin Vlasie („isus" se scrie totuși cu „I" mare). Nu, domnule Nicolaescu Sergiu („Suntem liberi, suntem o conștiință, suntem scriitori"), nu pentru o astfel de conștiință au murit copiii acestui neam de viteji, nu pentru orgolii personale, nu pentru astfel de „scriitori"! Tare mult trebuie că ai suferit, tovarășe Sergiu Nicolaescu în regimul apus pentru totdeauna! Mi-e silă de suferința dumitale!

Nicolae PETRESCU [2]

A doua zi, duminică, 7 ianuarie 1990, aflăm cu stupoare că foaia studenților nu a ajuns la vânzare, întrucât a fost sechestrată (probabil prin cumpărarea întregului tiraj) de către temutul critic, proaspăt domn, Sergiu I. Nicolaescu.

Întrebări ar fi destule, dar mă limitez la una singură: - De ce domnul Călin Vlasie nu și-a publicat pagina denigratoare aici la Pitești ci tocmai la Iași? S-a jenat cumva?

Ca român și deci ca iubitor al POETULUI NAȚIONAL, Mihai Eminescu, îmi exprim câteva păreri:

Unui denigrator
Orbindu-te Luceafărul cu slava
Spre Eminescu nostru-ți verși otrava.
Dac-ai fi fost și tu român curat
L-ai fi iubit, nu l-ai mai fi spurcat!

„Perfecțiune"
A existat, cu rău efect,
Un prost atâta de perfect
Încât degeaba viața-i trece:
Și Eminescu-l lasă rece!

Neputința pigmeilor
Deși un pact cu diavolu-au semnat
Cu geniul să lupți nu e ușor:
Mihai a fost atunci asasinat,
Dar EMINESCU e nemuritor!

Lege firească a naturii
În Poezie nu descinde
Decât acel ce-i simte-un rost;
Nici Eminescu n-ar pretinde
Să fie-apreciat de-un prost.

În numele românilor iubitori de adevăr și de bun-simț, rog ca și Uniunea Scriitorilor Români și Academia Română să ia măsuri concrete și drastice împotriva celor care își permit să umilească Neamul Românesc, denigrându-i Poetul Național, făuritor de poezie și de limbă românească. Așa să ne ajute Dumnezeu!

1 „Cafeneaua literară", Anul III, Nr. 2, Pitești, februarie 2005, p. 27.
2 JUVENTUS, Publicație a tinerilor liberi din Județul Argeș, Anul I, Nr. 2, sâmbătă, 6 ianuarie, 1990, p. 2.

EPIGRAME

GEORGE ZARAFU

Vecinii de la Răsărit auzind că pe Dunăre ar curge vin...

Bănuind c-ar curge vin
S-au asigurat deplin
Chiar sfidând și geografia
Și ne-au șterpelit Chilia!

Cu aparatul foto

Bucureștii în ruine
Se scufundă permanent...
Că Lipscanii (după mine)
Par după bombardament!

Amintiri horticole din timpul dictaturii

Au făcut o casă bună,
Multe zeci de ani sub soare,
Un „ciulin" și-o „mătrăgună"
Peste mii de „lăcrămioare".

După aplicarea „Legii Lupu"

Au tăiat neobosit
(I-au tot micșorat „calupu'").
Că stăpânii-au devenit
Mai sălbatici decât... Lupu'"

La biserica mareșalului Antonescu (Bustul în bronz are pe cap o glugă de tinichea)

Azi poporul stă la rugă
Și cinstește pe eroi,
Antonescu stă sub glugă
Și se roagă pentru noi.

Bilanț de toamnă

Anu-acesta-a fost mai greu
Și m-a prins un dor de ducă,
Când ne udă Dumnezeu,
Parlamentul ne usucă!

Moș Crăciun în tranziție

Cică i-au rămas cadouri
Și se-ntoarce încărcat,
Că mulți din pensionari
Către ceruri au plecat!



Cum s-a făcut guvernul?

Astăzi Tăriceanu - Durul -
În guvern de somități,
A chemat urgent și Purul...
Dar tot au... impurități!

Rugăminte către Moș Crăciun

Cum tranziția ne-ndoaie,
Din ținutul tău de fum
Vino cel puțin acum
Mai bogat ca Nicolae!

În patru rânduri

NIC PETRESCU

Istorie românească

Prin lupte, strămoșeasca glie
Ne-am apărat-o cu tărie!
Românii sunt în veci legați
De lanțul Munților Carpați.

Eroului necunoscut

Pildă vie pentru viitor
Pe mormânt să-i scriem cu mândrie:
Zace-aici un simplu muritor
Din nemuritoarea Românie!

Țăranul român

Că-n grâu mai crește uneori
Neghină, nu vă fac reproș,
Căci grâul crește din strămoși,
Neghina, din cotropitori.

Sfat

Tovarăși! Respectați ideea
Verificată de confrați:
N-alegeți șefii dintre-aceia
Ce se născură ofensați!

La ședință

Ieri, cu tot avântul
Când ne-am întrunit,
A luat cuvântul...
Și l-a chinuit!

Cerc vicios

Ca să se-mpace fac ședință
Și-apoi se calcă în picioare,
Fiindu-le de trebuință
Din nou, ședința viitoare...

Șeful

Șeful, după cât se pare
Din discuții, referate...
E persoana care are
Absolut mereu dreptate!

Viciu

Chiar dacă etic nu-i convine
Și de necaz și-ar smulge părul,
Cum să mai spună adevărul
Când a-nvățat să mintă bine?

Unui proaspăt absolvent al Facultății de istorie

- Nu ai mustrări de conștiință?
El tace, exprimând mirarea
Nu din motiv de pocăință,
Dar nu pricepe întrebarea.

Din epigramele politice ale lui Păstorel (Al.O. Teodoreanu)

Adunate de *George Zarafu*



La venirea rușilor

Pe drumeagul din cătun
Venea ieri un rus și-un tun;
Tunul – rus
Și rusul – tun!

* * *

Armistițiul ne-a impus
Să dăm boii pentru rus!
Ca să completăm noi doza,
L-am trimis pe Petru Groza!

Statuii ostașului sovietic

Soldat rus, soldat rus,
Te-au ridicat atât de sus,
Ca să te vadă popoarele...
Sau fiindcă-ți put picioarele?

„Votați soarele"

Când te văd așa pe garduri
Și cu raze împrejur,
Mai că-mi vine să te-asemui
Cu o gaură de cur!

Radioului *(unde era invitat să intre prin str. Temișana, adică „prin spate")*

De un an și jumătate
Mă băgați numai „prin spate",
Pe când eu, întreaga viață
V-am băgat numai... prin față!

Diviziei „Tudor Vladimirescu" decimată la Debrețin

Din falnic vânător
de munte
Mi te-a făcut Ana pandur!
Întâi ți-a-nfipt o stea
în frunte
Și-apoi un Debrețin în cur!

Comuniștii își măresc rândurile cu o parte din legionari

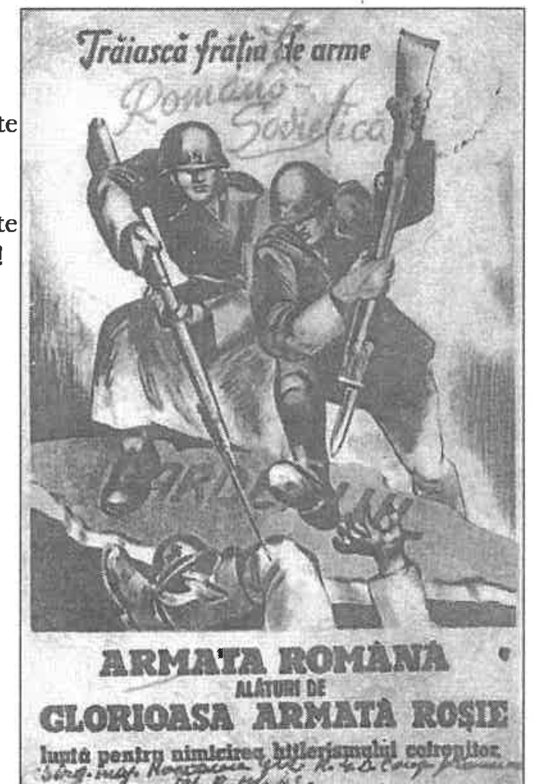
Căpitane,
Nu fi trist!
Garda merge înainte
Prin partidul comunist!

După alegerile din 1946 Se mai putea vedea pe garduri „Votați soarele!"

Nu credeam s-ajung vreodată
C-am să pot să fiu în stare
Că făcând pipi pe garduri,
Să o fac direct în... soare!

* * *

Din Banat Până la Iași
Se resimte lipsa sării,
Fiindcă cei mai mulți ocnași
Au ajuns la cârma țării.



Restituiri Pitești

Apare sub egida Consiliului Local și a Primăriei Pitești
Editor: Centrul Cultural Pitești

Redacția: Centrul Cultural Pitești, str. Craiovei, bl. G1, Casa Cărții; **http://www.centrul-cultural.ro, e-mail:** restituiri@yahoo.com; **tel./fax:** 0248/216348; **ISSN:** 1583-5863. **Tiparul** executat la SC *Pământul* SRL

Colectivul de redacție

ION NANIA – director
SIMONA FUSARU, secretar de redacție

Sus boieri, nu mai dormiți

Sus boieri, nu mai dormiți
Vreme e să vă treziți
Și să stați în pragul ușii
C-au intrat în țară rușii.
Nu dormiți în aste nopți,
Stați de veghe pe la porți
Că-n locul Domnului Sfânt
Umblă dracu pe pământ.
Nu-i Crăciun să ne sfințească,
Sunt ruși să ne jefuiască;
Nu stropesc cu busuioc,
Trag cu armele de foc.
Nu-i Cristos cu bucurie,
E Anticrist cu robie;
C-a sosit vremea de-apoi
Cu comunismul pe noi.
Sculați boieri, vă-nchinați
Lui Dumnezeu, vă rugați
Să ne facă doar un semn,
Să ne scape de blestem.

Sculați, sculați boieri mari

Sculați, sculați boieri mari
Florile dalbe
(se repetă după fiecare vers)
Că vin în țară barbari,
Barbari fără Dumnezeu
Pustiesc și fac doar rău.
Sculați boieri, nu dormiți,
Armele le pregătiți
Să facem de-o vânătoare
Să zgornim peste hotare
Aceste hoarde barbare
Care pângăresc altare.
Sculați boieri, nu mai stați,
Pe barbari să-i alungați,
Că de nu-i scoateți din țară
Veți suferi grea ocară;
Vin plugarii bătăiași
Din Arad până la Iași,
Să alunge peste Nistru
Bolșevismul cel sinistru.

Capra

Asta-i capra lui Stalin
Vine tocmai din Berlin;
Îi împunse pe nemțoi
Și-acuma ne ia pe noi.
Asta-i capră dată dracu:
Are coarnele ca acu
Și ne-mpunge, iese sânge,
România toată plânge!
Asta-i capră de la Bug
Ne-a băgat cu gâtu-n jug
Și ne-mpunge și ne suge
Și de vlagă și de sânge.
Asta-i capră jucăușă
Dată jos de pe catiușă
Și ne joacă muscălește
Toată țara o belește:
De petrol și de cărbuni
Și de pomi și de păduri,
Ne ia grâu, ne ia mălai,
Cenușa de sub vătrai,
Când te prinde nu te lasă,
Ia pământul de sub casă!
Alte boabe, e ovăz
Și ne trece la colhoz!



Jocul urșilor la Dârmănești, județul Bacău (după Dorinel Ichim)

Sorcova

Sorcova,
Vesela
Să trăiți,
Să-nfloriți
Fără ruși,
Fără catiuși,
Fără arme pe la uși;
Să vă veseliți cu toți
Fără tunuri pe la porți,
Să fiți tari ca piatra
Și iuți ca săgeata,
Pe ruși să-i dați gata!
Să fiți tari ca fierul
Și iuți ca oțelul
Din lama de bici,
Să zgorniți de-aici
Pe-acești bolșevici!

* * *

Sorcova, cu veselie,
Ruși în țară să nu fie!
Sorcova, cu sănătate,
Pentru ruși să vină moarte,
Holeră și ciumă neagră,
Neamul rusului să-l șteargă,
Din răsărit la apus
Să nu mai existe rus!

Ursul

Joacă ursu-n bătătură
Di, di, di dihanie
(se repetă după fiecare vers)
Rusu vine și ne-njură;
Joacă ursul pe șosea,
Rusu tot din curți ne ia;
Joacă ursul țigănește,
Vine rusul, ne belește,
C-așa-i rusu, c-așa-i rusu,
Ne belește ca și ursu,
Ne ia vite, ne ia miere,
Ne lasă cu plâns și jele!
C-așa-i rusu, c-așa-i rusu,
Ne belește ca și ursu!

Colinde din monografia *„Mozăceni – o veche așezare din fosta țară Vlașca”*, Editura Paralela 45, Pitești 2004, pp.701-704, nr. 448, 452, 456, 457, 459, 460.